

KIÁLTO SZÓ

TARTALOM

Kovács László: Férfiak és az egyház. — „IGY SZÓL AZ ÚR.” B. D.: A világ vár. — EGYHÁZUNK MUNKÁJA.
Jancsó Lázár: Bajok az árvaházi perselyek körül. —
H. J.: Az úrvarsora értelme. — L. D.: A magyar nép új felfedezése. — Parádi Erzsébet: A nő. — KÉZ A KÉZBEN. — IRODALOM ÉS MŰVÉSZET. L. D.: Makkai Sándor: Holttenger. Előfizetési felhívás — HIREINK.

ELŐZETI: DR. TAVASZYSÁNDOR

1937

Előkészületben!

Előkészületben!

A mi dalaink

második bővített kiadása.

Megjelent!

Megjelent!

Barth Károlytól:

5. **Isten Igéjének szolgálata.**
6. **A reformáció mint döntés.**
7. **Isten akarata és a mi kívánságaink.**
Fordította: Pilder Mária. Darabonként 10 Lei.
8. **A ref. tan, annak lényege és feladata.**
Fordította: M. Nagy Ottó. Ára 18 Lei.

Barth Károly feleletei előadásával kapcsolatban feltett kérdésekre.

Összeállította és részben fordította: M Nagy Ottó. Ára 10 Lei.

Az egyház jelene és jövője.

(Három előadás.)

Irták: Barth Károly és Révész Imre. Ára 35 Lei.

Isten kegyelmi kiválasztása.

(Négy előadás az eleveelrendelésről.)

Irtá: Barth Károly. Ára 35 Lei.

Dr. Ravasz László:

Hazafelé.

Elmélkedések és imádságok nők számára. Finom indiai papíron
elállítva ára: **200 Lei.**

Zengjen hálaének

A VII-ik bővített kiadás tartalmazza a régi énekeken kívül a
pályadíjat nyert IKE indulót, valamint 25 újabb éneket. Ára 10 L.

Megrendelhetők az „Ifjú” kiadóhivatalában, Cluj, Ref. Theologia.

KIÁLTÓ SZÓ

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR // FŐMUNKATÁRSOK: BIRÓ SÁNDOR ÉS LÁSZLÓ DEZSŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: CLUJ, CALEA VICTORIEI 38. SZÁM.

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félévre 50 Lei, egész évre 100 Lei.

XI. ÉVFOLYAM

1937. JUNIUS.

6. SZÁM

Férfiak és az egyház.

Mindeneknek elébe bocsátom, hogy a cím az egyházzal reformatori értelemben szól. Isten vitézkedő anyaszentegyházáról, amelyik a földön ezer gond és nehézség között a testi élet síkjában és a szociális ellentétek ütközéspontjában teljesíti feladatát: hirdeti az igét, kiszolgálja a szákrámentumokat, gyakorolja az egyházi fejelemet és végzi a szeretetmunkát. Az egyháznak ez a feladata és tevékenysége nem önmagáért van, hanem először Istenországáért, amelyik a földön az egyházon keresztül terjeszkedik, azután pedig tagjaiért, azokért az emberekért, akiket a hit és szeretet közösségbe egybe foglal, hogy az ember ne legyen árva, elhagyatott bujdosó a világon, hanem mint az anyaszentegyház tagja a többi tagokkal hiiben és szeretetben összekapcsolódva keresse a maradandó várost. Az egyház munkája az emberért van. Nem a férfiéért és nem a nőéért, hanem mindkettőért, mert mindkettőnek nélkülözhetetlenül szükséges. És szükséges akkor is, ha tagadja, ha tiltakozik is ellene, mert Isten úgy rendelkezett, hogy a pokol kapui ellen az anyaszentegyház népe védje meg Krisztus. Eppen azért e sorok megírására nem az egyháznak a férfiak iránti, hanem a férfiaknak az egyház iránti viszonya adott indítást.

Az utóbbi két évtized kényszerítő eseményeinek következtében — ha kissé későn is — de a társadalmi kérdések felé fordult az egyház figyelme, úgyhogy ma ez a kérdés az egyházi élet egyik legégetőbb problémája. Nagyjában ezzel foglalkoztak, illetve ezt állították az ige mértégre és itélete alá áprilisban a kolozsvári nőszövetség által a teológia dísztermében rendezett sorozatos előadások olyan módon, hogy az egyház és a szociális kérdés viszonyát boncolgatták. Az előadásokat egyháznak leghivatottabb férfiái tartották s azoknak mindenike valóban igehirdetés volt. Szükségességüket és magas színvonalukat még a napi sajtó is elismerte, pl. az Ellenzék mindenik előadásnak a

tartalmát leköszölte. Újból ideim, hogy ezek az előadások az egyház és a társadalmi kérdés viszonyáról szóltak s mint ilyeneket elsősorban férfiaknak kellett volna hallgatniok. Ezzel szemben tény az, hogy a szépszájú hallgatóság között alig lehetett egy-egy férfit látni. Idekívánczik a kérdés, hogy miért nem jöttek el legalább azok a férfiak, akik szorosabb kapcsolatban állnak az egyházzal, vagy akiknek kezében a református jövőd halad a társadalmi bizonytalanság felé? Naivság azt hinni, hogy azért hiányoztak a férfiak, mintha a nőszövetség kizárólag nők számára rendezte volna az előadásokat. Legnépesebb egyházközösségünkben minden igehirdetési alkalomkor vagy vallásos ünnepeken sokkal kevesebb férfit látunk — nemcsak, mint látnunk kellene, — hanem mint nőt is. Mikor ezt megállapítottuk s örvendünk annak, hogy a női lélekben van fogékonyság az ige iránt, aggodalmaskodva kérdezzük: miért nem keresi több férfi azokat az alkalmakat, mikor az egyház Isten szavát tolmácsolja s nagy általánosságban miért másodrendűek az anyaszentegyház dolgai a férfiak számára?

Ez a betegség nemcsak a kolozsvári gyülekezet betegsége, hanem kerületünk minden gyülekezeté, sőt az egész keresztény világé. Naponként olvasunk újságcikkeket, statisztikákat, melyek mind arról tesznek bizonyosságot, hogy lazul a kapocs az egyház és a férfiak között. Nem merem azt írni, hogy a férfiak és az Isten között. Falusi gyülekezetekben ez a jelenség azért nem olyan feltűnő, mert itt a tradíció még nem vesztette el minden erejét s bizonyos tekintetben hozzákapcsolja a gyülekezet férfitagjait az egyházzal. De nagyon sok esetben itt is csak az intézményhez s ezt is, mint valami tőlük külföldi dolgot képzelik el, amelyik a lelkipásztorból, gondnokból, presbiterekből, templomból, canonicából, stb.-ből áll. Ha azonban a lelki egyházzal esik szó, amelyik élő kövekből épül s amelyiknek „én is élő tagja vagyok” — falun

is a nők javára billen az érdeklődés mérlege.

A fenti gondolatok alapján vessünk néhány pillantást a férfiak és az egyház viszonyára.

I.

Az egyház legelsőbbrendű feladata az igehirdetés és mikor százkrdmentomokat szolgáltatt ki, fegyelmet gyakorol vagy szeretetmunkát végez, lényegileg ugyanezt cselekszi. A minden idők embere számára szóló isteni üzenetet közvetíti a ma emberének. Az igehirdetés formája és normája a Szentírás. Ebből következik, hogy az egyház nem hirdethet mást, mint a Szentírás s nem követelhet más életet tagjaitól, mint amilyent a Szentírás követel, mert amelyik pillanatban ettől a forrástól elszakad s bármelyik „izmus” szolgálatába szegődik — azonnal megszünt igaz egyházzá lenni. Az az embertípus pedig s így az a férfitípus is, amelyet a Szentírás követendő példaként elénk állít az életét Isten végzésére alázatosan fellelvő, benne bízó, Istenért s az ő igazságáért az öntudatos szenvedésre kész, szenvedőn s rászorulton segítő és a más előmenetelen örvendő típus. „Aki föl nem veszi az ő keresztyét s úgy nem követ engem, nem méltó hozzám” — mondja Jézus s Pál apostol csak, hogy méltó legyen hozzá, vállalta a megostoroztatást, megköveztetést, a hajótörést, a börtönt; vállalta a veszedelmet városban, pusztában, tengeren; vállalta az éhséget és szomjúságot, a hideget és meztelenséget, a naponkénti zaklatást (II. Kor. 11:25—28) — és a halált. S vállalta akkor, mikor megtehetette volna, hogy farizeusi előjoga s tudománya által nyugodtan, közmegebecsülésben, jól jövedelmező mestersége mellett anyagi gondok nélkül éljen. „Nem szolgálhattok Istennek és a Mammonnak” — olvassuk az Evangéliumból, s Zákheus a megtért férfi minden vagyonának felét kiosztotta a szegények között. „Tartozunk pedig mi, az erősek, hogy az erőtlének erőtlenségét hordozzuk” — követeli a Római levél s a jeruzsálemi éhséget szenvedő őskeresztyének szumrára a világ minden tája felől özönlött a szeretetadomány. A Pál élete s mindazoknak az élete, akikre nem volt méltó e világ — kik nagyrészen férfiak voltak — azoknak a szépségeknek és értékeknek összesűrűtése, melyeket az egyház tagjainak hirdet s tőlük vár.

II.

A keresztyénség története folyamán ezekkel az értékekkel szemben különböző magatartást tanusítottak. A férfiak magatartását mindig az határozta meg, hogy milyen volt számukra a férfi ideál. Az őskeresztyén férfiak nemcsak tér-és időbelileg, hanem a hitben és lélekben is valósággal ott éltek a Krisztus keresztyéje alatt s ott lebegett szemük és vágyuk előtt a cél: hasonlatosnak tenni Krisztushoz. Ezt akarta az egyház, ezt akarták a tagok s ebből a közös célból látszott meg, hogy az egyház egy a tag-

jaival. Ilyen a lelki egyház, amelyik már e földön a szentek egyessége.

Nem szabad azonban pillanatra sem elfeledni, hogy az őskeresztyének, akik Krisztusra néztek s hozzá akartak hasonlatosak lenni a világ s még a római birodalom népességének is csak egy elenyésző hányadát alkották. A nagy többség, ha egyáltalán hallott valamit Krisztusról, ez az értesülés sokszor inkább gúnyos mosolygásra adott alkalmat, mint Krisztus követésére. Ezért írja Pál apostol, hogy a keresztyén zsidóknak botránkozás és a görögöknek bolondság. A maroknyi keresztyénséget körülövező pogány világ férfainak eszménye Krisztusnak éppen az ellenkezője: a diadalmas háború után az örök városba triumfálva bevonuló római hadvezér, vagy a teljes harmóniában, elmélyülésre alkalmas körülmények között élő s mindenki által tisztelettel köszöntött görög bölcs. De a második mértföld elve, egy arculitás helyett kettőnek az elviselése, az ellenség szeretete, az alázatosság — s a keresztyén nemcsak nem számított hősséggnek, de az igazi római és görög megvetéssel fordult el tőle s nem bírta ésszel felérni, hogy épelméjű férfi gyönyörűségét lelje az ilyen megalázó dolgokban. Ennek a felfogásnak klasszikus képviselője Festus helytartó, aki midőn arról hall, hogy Krisztusnak szenvednie kellett, fölényes gúnyval szól oda a beszélő apostolnak: Bolond vagy te Pál! — A világ szemben áll az egyházzal, ennek értékelt nem ismeri el s a férfiról is merőben más képet rajzol magának, mint az egyház.

A győzelmes keresztyénség növekedése által magába fogta a „világot”, — ezzel azonban nem szünt meg a világ és az egyház értékelése közti különbség. Az egyház — amíg a Bibliától el nem szakadt — tovább is hirdette: legyenek hasonlatosak Krisztushoz. A világ hallgatta, kegyesen bölintott hozzá, de a templomból kijövet sokan nem kértek ebből az erényből. Így kettős élet következett be, mely máig is fennáll, — melyben az ember ki akart alkudni Istennel is, a világgal is. Ez a kialakulás vég-eredményben a világ javára dönt el úgy, hogy a világ lefoglalta az egész életet s az ember alig tudott kikaparni egy-egy morzsát kapzsi kezéből, hogy Istenének adhassa. Később a keresztyén, illetve feszület uccák keresztesződésénél, arannyal díszített templomok féltudományban hirdette a keresztyénséget, de a mindennapi életből hiányzott szelleme s az eszmény nem a Krisztus által megrajzolt férfi lett, hanem a lovag, a keresztes vitéz, a humanista tudós, az ügyes politikus, a nemzetgazdász, a szociálista eszmék prédikátora és így tovább. Végzetes lépést követett el a római egyház, mikor azokat a férfiakat, akik Krisztus mértékével mérték meg magukat is, a világot is, kivonta a mindennapi életből s rendekbe tömörítette. Ez a tett semmiképpen sem egyeztethető össze Jézus főpapi imájával, aki nem azt kérte az Atyától, hogy

„vedd ki őket a világból, hanem, hogy őrizd meg gonosztól.“ Az egyházi rendek megalkotása magával hozta a felfogást, melyet — ha nem is nyíltan — de az akkori egyház is magdévá teit s mely szerint a teljes odaadást csak ezen rendek tagjaitól kívánták meg, a kívül levőktől megelegettek a fél szívvel is. Itt a gyökere a gondolkodásnak, amely az egyházat csak szolgálásban s az általa birtokolt anyagi javakban ismeri fel.

A protestántizmus újból felszínre hozván az egyetemes papság elvét, hirdeti, hogy nincsenek tökéletesek és kívül valók, hanem mindnyájan egyformák vagyunk a Krisztusban, — így az Isten előtti kötelezettség és felelősség is egyforma. Ennek az igazságnak következményét vonta le a mi egyházunk is, amikor olyan jelentős részt adott az u. n. világi férfiaknak kormányzásában. Nincsen kettős — Isten és a világ között megosztott — élet, hanem csak egy van, amely teljes egészében az Istené, de amelyre a gonosz torz vonásokat rajzolt. Az egyház feladata az, hogy ezeket a torz vonásokat az ige által törölgesse s az életet visszaalakítsa az Isten által alkotott képre. Ebben a munkájában férfiakra van szüksége, mert a gazdasági, szociális és politikai kérdések felett ezek döntenek s kénytelenek vagyunk elismerni, hogy e kérdések az emberi élet központi kérdései. A református egyház egész férfiakat keres magának, kik nemcsak a vasárnapjukat s abból is csak egy órát, hanem hétköznapjukat minden percét az általa hirdetett ige mértéke alatt élnek. Meg kell állapítanunk, hogy ez a keresés mostanig még fél sikert sem eredményezett s a szó igazi értelmében vett református keresztyén földbirtokos, intellektuel, iparos, kereskedő, stb. — tehát a református keresztyén férfi csak olykor tűnik fel szemeink előtt.

E világnak fiait eszesebbek a világosság fiaitól a maguk nemében. Amit az egyház nem bír megtenni, a világ ki tudja vinni a teljes odaadást övétől, nem elégszik meg félszívvvel, mint az egyház kénytelen. Ez az oka, hogy a férfiak nem ismerik el édesanyjuknak az egyházat s a templomból is egyre jobban elmara doznak. A világ érdekesebb, élvezeteket nyújt, tele van szenzációval, jobban leköti: míg az egyház a maga tanaival, követeléseivel és örökös kéregetésével unottá és terhessé válik. „Eszményei pedig nem méltók a modern férfiúhoz“. A csillogó egyenruhába öltözött katona, a megkoszorúzott futóbajnok, a kilöndön szórakoztató frakkos uriember, vagy társait a korcsmából kiverő parasztlány tudnak lelkesíteni. De a véres, töviskoronás Krisztus, az ártatlan és önkéntes szenvedés vagy az áldozat éppen olyan idegen a mi világnak férfiai számára, mint amilyen érthetetlen volt Festus római helytartó előtt s a velük való törődést a nőkre, a szenvedő férfiakra bizza vagy eltolja öreg korára. Ötven éven felül még városban is „illik“ templomba járni.

III.

Az elmondottak után szükséges keresnünk azokat a formákat, melyek a református névvel nyilvántartott férfiakat jellemzik. Én négy főcsoportot különböztetek meg, melyek között azonban a határvonal nem tulságosan éles s melyeknek mindenike több alcsoportot foglal magába. Az első csoportot azok a férfiak alkotják, akik — közönyösségből vagy nyílt ellentétből minden kapcsolatot megszakítottak egyházzal és templommal is. Istentiszteletre nem járnak, vallási és egyházi dolgok iránt nem érdeklődnek, egyházi adót nem fizetnek. A városi munkásság s különösen a Bucurestibe vetődött munkások között sokan vannak ilyenek. A falusi földmives férfiak közül ez a típus még nem nagyon gyakori. Leginkább a telkipásztorral vagy más egyházi vezetővel való ellentét formálja ki. Második csoportot, a templomot — néha — látogató, de az egyház ügyeivel nem törődő férfiak alkotják. Ide tartoznak a szektáskodás felé hajlók és az a kevés református férfi, aki még megmaradt állami szolgálatban: atyái hitét nem szeretné sutba dobni, de kenyere is drága s mert tudja, hogy ezzel gyanúsítgatásokra adhat okot — az egyház dolgaiba nem avatkozik, tisztséget nem vállal. Harmadik csoport az egyházhoz, mint intézményhez ragaszkodók csoportja. Ezek a szervezett egyháznak öntudatos tagjai és hivatalosai között találhatók. Ide számítom azokat a férfiakat, kiknek számára divat lett az egyháziasság, mert a közélet porondjáról leszorítottván, valahol ki kell éljék agilitásukat. Az egyházat különböző okok miatt szükségesnek tartják, de az igével való élés nem existenciális szükség számukra s a belmissziót munkát, mint felesleges újítást nem sokra becsülik. Végül a negyedik csoportba azok a férfiak tartoznak, akik ha nem is tisztázzák magukban így a kérdést, — de minden lépésükkel tanújelét adják annak, hogy számukra az egyház Krisztus teste s az egyháznak, mint ilyennek tagjai. Mikor a Testnek szolgálnak, a Főnek szolgálnak, mikor a Testért harcolnak, a Főért harcolnak, és mikor a Testnek áldoznak, a Főnek áldoznak. Igével való gyakori élés, az egyház terheiben és törődéseiben komoly részvétel, a lelki egyház kérdéseinek kutatása s ennek építésében a telkipásztor segítése jellemzi ezeket. E csoportból kerülnek ki az igazi presbiterek és igazi egyházmegyei tanácsosok. E csoport jelent legnagyobb erőt az egyháznak,

*

A mai világ hőseit akar látni s ezektől nagy tetteket vár. De hőseit csak a földi élet keretei között keresi: a nemzeti eszmétől, szociológiától, orvostudománytól s a technikától várja kitermelésüket. Kik ezek közül valamely téren nagyot alkotnak, azok előtt leborul s emberimáadásba fullad. Ennek a végzetes tévedésnek legeklatásabb példája a nemzeti szocializmus

caesarismusa. Tisztán látó és tisztán ítélő ember, akit hőset nem csupán a föld porában keresi s az általa nagyinak ismert tetteket nem engedni elmulni a világgal, hanem néz a legnagyobb hősré: a Krisztusra s csodálja a legnagyobb hőstettet: életének odaáldozását a bűnösökért. Aki ezekre néz s ezeket csodálja, többé nem kicsinyli le a saját magát legyőző, más terhét hordozó, Isten akarata előtt meghajló férfit, hanem maga is társul az ilyenekhez, hogy az egyház útmutatása mellett harcolják meg a nehéz küzdelmet: Isten sáfárdvá váljanak e gonosztól megrontott világban. Akinek az egyház Krisztus teste, nem becsüli le az emberiség igazi hőseit, de tudja, hogy számára a nagy hőstet a földön: minden körülmények közt megállani a Krisztus mellett.

Ezt a férfítípust akarja kialakítani az egyház, ilyen hősöket akar látni tagjaiban. Hitünk szerint az egyházban a Szentlélek munkál — érzelmi ember pedig nem foghatja meg az Isten lelkének dolgait, mert boldonságok néki“. (I. Kor. 2:14) A világ lelkicsínyelheti az egyház munkáját, csúfolhatja férfi-eszményét — a lélek által újjáteremtett ember úgyis jön s csatlakozik az Ige és Szentlélek által gyűjtött, örökéletre elválasztott sereghez. Jeremiás próféta könyve pedig harsogja az Úr ítéletét: Átkozott az a férfi, ki emberben bízik és testbe helyezi erejét, az Úrtól eltávozott az ő szíve. Áldott az a férfi, aki az Úrban bízik, és akinek bizodalma az Úr.“

KOVÁTS LÁSZLÓ.

Az Osservatore Romano érdekes részleteket közöl a szovjethatóságok istenellenes propagandájáról. Ennek az intenzív propagandának sikerült 200.000 fiatal korú ateistát toborozni a legutóbbi hónapokban. Az ateista szövetség röpiratban adta ki a 8—12 éves gyermekek számára Sztalin felhívását. A szovjetvezér kifejti, hogy minden ifjúnak kötelessége ateistának lenni, mert csak egy ateista lehet igazi forradalmár és kommunista. Aki Istenben hisz, az elárulja a forradalmat és a kommunizmust.

A torontói egyetem asztronómusa C. A. Chant professzor legutóbb a tudomány s a keresztyénségnek a viszonyáról így nyilatkozott: „Meggyőződésem, hogy a csillagászatnak legalább 90 százaléka eljutott már arra a következtetésre, hogy az univerzum nem valami vak törvény eredménye, hanem személyes istenség kormányozza azt. Az emberiség nagyjainak gondolkodása lassan, de teljes bizonyossággal visszatérően van a teremtő és a gondviselő Isten hite felé“.

Angliában György király koronázása alkalmából a Bibliának új kiadása jelenik meg. Eddig az volt a szokás, hogy a Biblia koronázást kiadásában közötték a király és a királyné arcképét. György király kifejezte azt a kívánságát, hogy ez alkalommal ne helyezték el a Szentírásban az ő és Erzsébet királynéi fényképét, miután nem tartja helyesnek, hogy a Bibliában élő ember arcképe álljon.

Ausztriában 1936-ban 8508-an tértek át a protestáns egyházakba, melyből 5460-an a római katolikus egyházból, 2573-an felekezetenkívüliekből, 175-en pedig más felekezetekből tevődtek össze. Az osztrák protestáns egyház lélekszáma 1936 decemberében összesen 327.468, amelyből 311.648 evangélikus és 15.820 református.

„IGY SZÓL AZ ÚR“

A világ vár.

Róm. 8: 14—22.

„Az egész teremtett világ egyetemben fohász-kodik és nyög.“ A világ eseményei, melyekről naponta olvasunk, e vergődésről szólnak. Nem az élő világ növekedő gyümölcs-teremtését látjuk, hanem a romlásban levő vergődő nyögését halljuk. Fájdalmasan tapasztaljuk egyéni életünkben is s azok életében, akikkel naponta érintkezünk, hogy ez az egyes lélek élete is. Ezek a vergődő, nyögő emberek nem tudnak egymásnak igazi segítséget nyújtani, nem tudnak egymásnak örömet szerezni. Ez a világ nem ilyen ártó, tehetetlen és nyögő emberekre vár. Sívárogova várja az Isten fiainak megjelenését. Egészen más embereket, új embereket vár. Ma is ez a nagy szüksége ennek a világnak!

A világnak e váradalma elsősorban bennünket érint, mert minket hívott el az Úr az ő gyermekeivé. Érettünk fizette le a váltság drága árát, hogy ismét fiai legyünk. Számít reánk s küld a világba, mint gyermekeit, az evangélium köldetésével. Nekünk kell első sorban az Isten gyermekeinek öntudatára ébrednünk s ezzel élnünk. Addig a világ nem lesz más. Azért ilyen, mert ez nem történt meg.

Isten fiai nem lehetünk ebben a világban akárhogy. Állandóan tapasztaljuk, hogy az egyéni elhatározás magára csak névleg keresztyénekké tesz. Ugy sem lehetünk Isten gyermekei, ha csak várunk és nem teszünk semmit. Csak azok az Istennek fiai, akiket az Isten Lelke vezérel. Csak akiben Isten Lelke uralmat velt, akit betölt, akiben munkálkodik, az az Isten gyermeke. Ami testtől született test az és ami Lélektől született lélek az. Csak aki befogadja e Lelket, aki nem fordul el Tőle, az lehet Isten gyermeke.

Az Ige szerint az embert valamilyen lélek betölti. A szolgaságnak lelke: a félelemnek lelke. A fiúságnak lelke, mely a Szentlélek nyomában támad bennünk: a bizalomnak lelke, mely által Istenhez is így szólunk: Atyám. Mi ma, kiket a szolgaságnak lelke, mint világáramlat terhel, tudjuk, hogy az ilyen szolgálai félé, szolgálai örömtelen és szolgálai idegen. Az Isten Lelke azokban, akiket vezérel, akiket betölt, életünkben ezeket a gyümölcsöket termi: szeretet, öröm, békesség, szíveség, jóság, hűség, szelidség, mértékletesség. (Gal. 5:22.) Nem ezekre van-e ma a világnak szüksége?

Ezekre van szüksége. Olyan életre, melyben ezek a mindennapi tapasztalatok ember és ember, nép és nép, ország és ország találkozásakor. Ezért életkérdés számokra az, amit Pál apostol a kisázsiaiaktól kérdezett: Vettetek-e

Szentlelket, minekutána hívökké letetek? Jézus példázatával szólva, valóban az a Szentlélek életünkre nézve, ami a kenyér. (Luk. 11:9—13.) Ha a pünköst utáni kérdésre te nem tudsz igennel felelni, ha azt tapasztalod, hogy erőtelen vagy, szabad naponta kérni, mert az Úr Lelke ma is munkálkodik. Nemcsak a templomokban, bibliórákon összegyűltekközött osztja ajándékait, de ott is, hol a lélek csendben, alázatosan áll az Úr színe előtt szomjúságában, erőtlenségében. Maga Jézus mondotta: Kérjétek és adatik néktek... Ha azért ti gonosz létekre tudtok a ti fiaitoknak jó ajándékot adni, mennyivel inkább ad a ti mennyei Atyátok Szentlelket azoknak, akik tőle kérik. (Luk. 11:9—13)

B. D.

Egyházunk Munkája

Bajok az árvaházi perselyek körül.

Mikor a „Református Lelkipásztor“ fentti címen megjelent cikkét olvastam, sokat gondolkoztam, mit is akar tulajdonképp a cikk írója ezekkel a sorokkal? Nem olvashattam ki belőle azt, hogy írójának talán teher az árvaház gondja, hiszen szinte elejétől végig tele van a cikk az árvaházért,

tettre készséggel. Nem is akarom ezt kétségbe vonni. Azt sem akartam kiolvasni a jelzett írásból, hogy talán személyi éle akarna annak lenni, hiszen én úgy ismerem íróját, mint aki az egyetemes érdekeknek ügyét főléje tudta és tudja emelni a személyi kérdéseknek. De jóakarattal sem tudtam csak azt látni meg belőle, hogy tisztán és valóban az árvaház különös érdekéért tett volna papírra ilyen sorokat, mert akkor nem vitte volna a nyilvánosság elé.

Egyet azonban megláttam e cikkből, azt, hogy csakugyan vannak bajok az árvaházi perselyek körül, még pedig a fentti cikkben érintett, kívülről jött bajok mellett, a sokkal szomorúbb, belső bajok, a magunk által kitermelt bajok.

Szóról-szóra ismerem az árvaházi lelkésznek a perselyek ügyét rendezni akaró, szépen kérő levelét. Hangsúlyozom: *szépen kérő*. Aki ismeri az árvaházi lelkész személyét, életét, munkásságát, keresztyénységét, az nem tudja elképzelni őt másképp, mint aki mindent a reábizott ügyért való alázatos szolgálathézséggel, kötelesség tudással, keresztyén emberhez illő módon akar végezni — akár szóban, akár írásban, akár tettben. Távol áll tőle a nevezett cikkben kihangsúlyozott *fennhéjzás*. Ilyen jelzővel őt csak az elfogult ember, vagy pedig az jellemezheti, aki nem ismeri. S bárminek is nevezze cikkíró az ő levelét: leiratnak felszólásnak, — modorát tapintatlan bánásmód-

nak, engedjen meg, ha ezekben nem értek vele egyet, nem is szabadna egyetértünk egyikünknek se. Az őszinte, elfogulatlan szolgatárnak nem is szabad egyebet látni benne, mint hűséges *kötelesség teljesítést*, a legalázatosabb, legkeresztyénibb módon aközéért az árvákért, kikhez első földi gondviselőként őt állította a bizalom.

Sajnos, cikkíró soraiból most már látjuk, hogy valóban vannak bajok az árvaházi perselyek körül. Végzetes baj, hogy vannak gondozatlan perselyek, aminek — úgy gondolom — nem az árvaházi lelkész az oka. — Baj, hogy ezt éppen az árvaházi lelkésznek kell meglátnia, holott pedig elsősorban *nekünk* kellene azt tennünk. Baj az, hogy *mi* nem veszünk magunknak annyi fáradságot, hogy *mi* közöljük ezt az árvaházi lelkészszel s bevárjuk, míg ő keresi ezeket a perselyeket. Baj az, hogy *mi* nem csinálunk lelkiismereti kérdést a perselyek ügyéből, de egyáltalán nem baj az, ha az árvaházi lelkész lelkiismerete nem bírja a rendetlenséget.

A külső bajok mellett ezek, ami árvaházunk életére sokkal veszedelmesebb bajok. Baj s talán még nagyobb baj az, hogy *mi* ezeket a belső bajokat fennhéjzóan szellőztetjük.

Ne keressünk bajt ott, ahol nincs, Testvéreim! Nekünk ma kár az időket ilyenekre pazarolni. Hiszen ezzel az egyetemes érdekeknek egyáltalán nem használunk, hanem a sírját ásogatjuk. Ne essék zokon nekünk, ha kötelességeink teljesítésére figyelmeztetnek, kérnek, sőt, győzzük le magunkat s köszönjük meg. Lássuk mindig a szent célt s adjunk hálát Istennek, hogy annak szolgálatára a mai időkben is ad és küld még egy-egy fáradhatatlan, szorgalmas munkást.

Távol legyen tőlem, hogy én az árvaházi lelkész személyét védeni akarnám. Neki nincs szüksége arra. Megvédi őt eddigi élete, munkája; igazat ad majd neki a jövő, ha Isten e nehéz, de áldott megbízatást továbbra is nála tartja. — Egyet azonban *mi* is ismerjünk el bajokat látó Testvérem: az árvaházi lelkész is igényelhet valamit: azt, hogy új munkája kezdetén, melyet ő, — egészen biztosan állítom — nem keresett, de hiszem, hogy Isten hívására hallgatva, engedelmesen vállalt, azzal a bátorsággal és készséggel, mellyel mindig kész Urának parancsára mindent megtenni, mégha nagyobb teher is, azt hogy súlyos feladata betöltésében megértéssel, szeretetből fakadó imáinkkal s az árvaház fenntartásának munkája reánk eső részének hűséges végezésével segítsünk neki.

Ismétlem, nem az árvaházi lelkész személye indított e sorok papírra vetésére, hanem az anyaszentegyház s benne az új szülött gyermek, az árvaház jövendője. Mi lesz a csecsemővel, ha évről-évre elvonunk kötelesség mulasztással egy darab kenyeret tőle? Lassan elsorvad. Ez pedig fájna cikkíró testvéremnek is.

Jancsó Lázár.

Az úrvacsora értelme.

Szomorú dolog, hogy a református egyháztagjaink közül olyan sokan (határozottan a többség) *nem élnek* az Úr szent vacsorájával. De még ennél is szomorúbb, hogyha valaki *öntudatlanul* él vele. A mi hittünk szerint az úrasztali kenyérnek és bornak *magában véve nincs semmi haszna és értelme*, nem valami önmagától ható varázsszer. *Hittel*, Krisztusnak való engedelmségből és a hozzáfűzött ígéret világos tudatával kell az úrvacsorával élni. Ebből következik, hogy egyházunk nem szolgálhatja ki az úrvacsorát öntudatát vesztett betegnek s az úrvacsoravétel értelmére minden egyes alkalommal figyelmezteti a vele élni akarókat.

Másfelől bizonyos az, hogy az úrvacsoravétel mélységes *titok*, misztikum, melynek egész jelentőségét ésszel igazán ki nem meríthetjük. De lényegében ilyen mélységes titok Isten ígéje, országa, sőt maga az élet is. Jelentőségét, értelmét inkább érezzük és sejtetni tudjuk, mint teljes egészében felfogni, kifejezni.

Az úrvacsorával való élés *sákramentum*, szent eszköz, mellyel Isten hitünket táplálja és megerősíti, az Ő Fiában Vele való egységünket megpecsételi. Külső jegy, de a leglényegesebb község jegye.

Az úrvacsorára *szüksége* van Krisztus követőinek, mert az ezzel való rendszeres élés emlékezteti az Úrral való közösségre s neveli a szent életre.

Épen ezért az úrvacsorát maga az *Úr rendelte*. Tudta, hogy a mi mindegyre lankadó hitünknek, testi voltunknak szüksége van erre a figyelmeztető külső jegyre, pecsétre. Az Úr Jézus az utolsó vacsorájának emlékére, mintegy testamentumként s valóban a Benne való új szövetség jeleként hagyta ránk az úrvacsorával való élésnek parancsát, így az minket elsősorban az Ő halálára emlékeztet.

Krisztus halála érettünk történt. Az úrvacsora azt az *ígéretet* testesíti meg, jellepezi számunkra, hogy amiképpen meg kell törni a kenyeret, hogy „abból ehessenek mindnyájan“, úgy kellett Krisztus testének is megtörnie, hogy megtört teste érdeme a mienk lehessen. S amiképpen ki kell önteni azt a bort, amelyikből az övéi igyanak, úgy ki kellett ontatnia az Ő vérének is, hogy kiomlott vére érdeme a mienk lehessen. Aki tehát ezzel a hittel veszi a tanítványok közösségében a kenyeret és bort, annak ez az Úr világos ígérete alapján teljességgel annyi, mintha magának Krisztusnak testével és vérével egyesülne. *Az igazi úrvacsoravétel tehát nem kevesebb, mint eggyé-létel Krisztussal.*

Az úrvacsorával való élés ezért *záloga* a nekünk adott bűnbocsátnak és örök életnek. De jelenti ezen felül azt is, hogy minden ilyen úrvacsoravétel által *jobban* az Ővéi leszünk s

a Szentlélek egyre inkább összekapcsol minket az Úrral. Testéből való test vagyunk, véreből való vér, mint ahogy egyesek a gyermekek az ő szüleikkel s ezt az egységet az együttélés, együtt-évés-ivás napról napra mindinkább megerősíti, elmélyíti.

Hogy ez így van, bizonyosságot tesz róla mindenik evangélista s különösen részletesen kifejti Pál apostol, akinek az idejében az úrvacsorával való élés annál drágább lett, hogy Krisztust testileg nem láthatták s hozzánk hasonlóan a földi élet folyamán csak e litkos, szellemi közösségben élhettek Vele.

Az úrvacsora tehát útja és a vele való élés mértéke a Krisztussal való egységünknek. Amennyire igaz és őszinte az urvacsoravételünk, olyan igaz és őszinte a Krisztussal való egységünk.

H. J.

Dr. Ravasz László dunamelléki püspököt a Magyar Tudományos Akadémia másodelnökévé választotta.

A feketicsi (Jugoszlávia) ref. egyház presbiterei minden vasárnap jelen vannak a vasárnapi iskolai tanításon és az esti ifjúsági összejövetelen.

Szegilongon (Magyarország) egy százelkes szórványban anyáknapián sírkövet állított az Ifjúsági Egyesület az „ismeretlen édesanyának“. Az ifjúsági munkát a sárospataki theologusok vezetik.

Budapesten az Országgyűlési Múzeumban II. Rákóczi Ferenc szobrának leleplezése alkalmából emlék-kiállítás nyílt meg. Nem gyűjtötték itt össze a Rákóczira és korára vonatkozó valamennyi fellelhető emléket: a kiállítás gerincét csupán azok a képek, tárgyak és ereklyék alkotják, amelyek felidéznek 1906 októberére nagy ünnepeik emléket, azt az időt, amikor II. Rákóczi Ferenc, Zrinyi Ilona, Thököly Imre, Bercsényi Miklós és társaik hamvait hazahozták Törökországból.

Az Országgyűlési Múzeum jelenlegi kiállításának atyja tulajdonképpen Thaly Kálmán, az elhunyt magyar tudós, a kuruc-kor kutatója, aki szorgos kutatások után megtalálta és agnoszkálta II. Rákóczi Ferenc hamvait Galatában, a St. Benoit-kolostorban. Az egyik vitrinben van a fekete cédrusláda, amelyben a tudós a Rákóczi-ereklyéket Magyarországra hozta. Itt látunk egy kiszakadt darabot a nagy fejedelem halotti köntöséből és egy foszlányt szemfödőjéből. Kiállították Thaly Kálmán jelentését is, amelyben megállapította, hogy kétségtelenül II. Rákóczi Ferenc hamvai azok, amelyeket megtalált a St. Benoit-kolostorban.

Képsorozat mutatja be Rákóczi sírontúli életét. 1738 nagypéntekjén halt meg a fejedelem. Látjuk Rodostó képét, egy másik fotográfián a rodostói házat, majd a fejedelem sírját és az 1906-os út minden részletét. 1906 októberében Thaly Kálmán vezetésével ötös bizottság utazott Törökországba a hamvak hazaszállítására. Október 28-án reggel érkezett meg a küldött-ség Budapestre a keleti pályaudvarra. Fényes menet szállította a hamvakat a Bazilikába, ahol megállították azokat, majd visszavitték a keleti pályaudvarra és Kaszára szállították. A kassai temetőben helyezték azután végleg örök nyugalomra Rákóczi, Zrinyi Ilona, Thököly, Bercsényi és a többi egykori emigráns földi maradványait. Gyönyörű egykorú festmények mellett érdekes okmányok is illusztrálják a Rákóczi-kiállítást. Többek közt itt látjuk a szatmári béke jóváhagyását, valamint a Rákóczi proskribálásáról intézkedő törvény eredetijét.

A magyar nép új felfedezése.

Egy éven belül négy olyan Magyarországon megjelent könyvet olvashattam, amelyeknek mindenike ugyanazon szempont alatt foglalkozott a magyar nép életének legfontosabb kérdéseivel. A négy könyv közül három két, most indított nagyobb könyvsorozatba tartozik. Az u. n. harmincéves írók egyik életre való könyvsorozata *Írás és Szolgálat* cím alatt foglalja össze Szabó Zoltán: *Tardi helyzet* és Kovács Imre: *Néma forradalom* c. könyvét, melyeket újabb munkák fognak követni. Az Athenaeum Magyarország felfedezése c. alatt indított új könyvsorozatában pedig Fėja Géza: *Viharsarok* c. műve jelent meg eddig. E három könyv előtt olvashattuk a Nyugat kiadásában Illyés Gyula: *Puszták népe* c. művét.

A négy munka közül kettő összefoglaló jellegű (*Puszták népe*, *Néma forradalom*) és kettő egy falunak ill. vidéknek (*Tardi helyzet*, *Viharsarok*) társadalom-rajzát adja. Mind a négy munka mögött azonban ott van a közös téma: annak a hárommillió földnélküli magzarnak az élete, akik ma proletár sorsban tengődnek a fel nem osztott magyarországi nagybirtok árnyékában. A Puszták népe bemutatja ennek a földnélküli, örökös vándorlásra kényszerített népnek a mindennapi külső életét, a Néma forradalom megvilágítja a magyar agrár-proletárok belső, lelki világát. A *Tardi helyzetből*, *Tardnak*, ennek a malyó községnek az életét ismerhetjük meg, a *Viharsarok* viszont a Tisza-Maros-Körös közén élő három vármegye falusi szegényeit ismerteti meg.

Miért kell ezekkel a könyvekkel nekünk is foglalkoznunk? Elsősorban azért, mert fajtánkhoz tartoznak azok, akiknek szenvedéseiről, kérdéseiről ezek a könyvek szólnak, másodsorban azért, mert ennek a földnélküli magyar szegény népnek legjava része és éppen a leg súlyosabban veszélyeztetett része református. Ezeknek a könyveknek az olvasása és megismerése óriási mértékben ébreszt és erősíti a keresztyén emberek társadalmi felelősségét.

Miért kell e könyvek nyomán a magyar nép új felfedezéséről beszélnünk? Világosan kell látnunk, hogy minden kornak megvan a maga sajátos látása a népet illetően. Ez az új látás legelőször az irodalmi tudatban jelenik meg és azután jut tovább a nép életével tudományosan is foglalkozók közé. A mi népi látásunk bölcsőjénél a mult századi nagy nemzeti átalakulás (Széchenyi, Petőfi, Kossuth) által támasztott népi látásnak a nemzeti liberálizmus szellemében deformált képe állott. A fent jelzett három nagy magyarnál a nemzeti és társadalmi mozgalom szervezője volt. A kiegyezés utáni kor liberálizmusában azonban szétválk a nemzeti és társadalmi mozgalom és ezért lesz az egyoldalú nemzeti szellem hazug képe a Széchenyi, Kossuth, Petőfi-féle új magyar látásnak. Az 1848-as átalakulás nagy irányítói végeredményében azért küzdöttek, hogy a magyar faj nagy tömegeit jelentő jobbágyság a nemzetnek teljes joga és teljes kulturájú tagja lehessen. Céljuk az volt, hogy a kiváltságos rendek nemzete helyett a faj leg szélesebb rétegeit magában foglaló új nemzet alakuljon ki. Ki akarták szélesíteni a nemzet kereteit. Amint azt legélesebben a Székfü Gyula Három nemzedék c. könyve mutatta ki, a Széchenyi által kezdeményezett új nemzeti mozgalom a kiegyezés után teljesen megakadt, a kialakuló magyar kapitálizmus, hivatalnokl kar és nagybirtokos réteg megállította azt az egészséges fejlődést, amelynek eredményeképpen kellett volna megszületnie az új Magyarországnak, amelyben minden magyar ember teljes életlehetőséget és szabad kulturális fejlődést nyerhetett volna. A világháború előtt egy-egy író, vagy nagyon világosan látó politikus megnyilatkozásain keresztül látszik meg, hogy az 1848-1 nagy átalakulás sok tekintetben csak papíron történt meg, de nem a valóságban. Ezek az új könyvek meg egészen világosan rámutatnak arra, hogy a magyar rendi társadalom megszűnése valójában nem történt meg minden téren. 1848-ban csakis a telkes jobbágyságok kaptak földet, azokat

jobbágyföldeket, amelyeken azelőtt dolgoztak, de azokat is közös legelők és erdők nélkül, ellenben sem mi földet nem kaptak az ú. n. udvari jobbágyságok, zsellérek, akik nem a jobbágyi telkeken, hanem az udvarban és az udvari birtokokon dolgoztak. Ezeket a zselléreket a hűbéri rendszer alatt uraik jobban eltartották, mint ahogy mostan élnek. Időközben megindul a mezőgazdaság racionalizálása, gépek bevezetése és mind kevesebb és kevesebb szükség lesz erre a földnélküli falusi rétegre. A világháború előtt a kivándorlással segített magán ez a nép. Harminc év alatt másfél millió alföldi magyar vándorolt ki Amerikába, Romániába és a föld más részeibe. Azután jött a másik védekezési mód: az egyke. Nem szaporodni, hogy ne nőjön az utódokban a nyomorúság, hogy ami kicsi vagyont össze lehetett gyűjteni, azt ne kelljen sokfelé megosztani. Ma már nincs lehetőség a kivándorlásra, tehát fokozódik az egyke és ami még szomorúbb, egyre inkább terjed a nép között a különféle téttenségre, mindenbe beletörődésre, anarkidra szoktató szektákra. Ennek a hármass nyomorúságnak az oka pedig nem más, mint a hárommillió magyar falusi nincstelen embert mozdíthatatlanul és sérthetetlenül körülteelő nagybirtok. Európa egyetlen országának sincsenek akkora nagybirtokai, mint Magyarországnak, mert az ország területének egyharmad része 1000 holdon felelő nagybirtok. A mai birtok megosztás mellett a törpebirtokos napszámos rétegek munkaidéjének csakis 65 százalékra biztosítható. Ez az oka annak, hogy 1932-ben egy napszámos család eltartására napi 79 fillér munkabér esett, azaz fejenként napi 14 fillért (5 lei) lehetett egy-egy családtag összes szükségére fordítani.

Megdöbbenő olvasni ezeknek a könyveknek részletadatait, amelyek ezeknek a tömegeknek teljes kiszolgáltatottságáról szólnak. Családok három-négyen egy-egy szobába összeszorulva, 80—100 gyermek egy-egy egészségtelen fülelt falusi, vagy tanyai iskolában, ahová 5—6 km. es út kell megtenniük rossz ruházatban és elégtelen táplálkozás mellett. Sehol nem olyan magas a gyermekhalandóság, mint ezeken a szegény vidékeken. Viszont, ahol a nép megfélelő vezetőkre talált és alkalma nyíltott földet szerezni, akár csak bérlet formájában is, ott egészen páratlan mezőgazdasági életet és lelki kulturát tudott kialakítani. Azonban, mint azt az egyik falvak és a szektárusok lelki világa mutatja, ma már ez az életerő is egyre inkább lankad ebben a népben. Megdöbbenő az a nihilizmus, amely ezeknek a szerencsétleneknek lelkét megüli.

De minek folytassuk ezeket a szomorú képeknek a felsorolását. Inkább annak örvendjünk, hogy végre akadnak bátor fiatal emberek, akik ezekhez az eltemetett kérdésekhez hozzá mertek nyulni és megkísérelték a legfajtisztább magyarság kérdéseit oda tárni a művelt olvasók elé. Szokták mondani, hogy a magyarság nem helyes ezeket a bajokat kitergetni, mert belőle korbácsot fonnak a nemzet ellen. Ezt a gondolkodást keresztyén szempontból nem tudjuk helyeselni, mi mindig csak amellett lehetünk, hogy a gyógyítás első feltétele nem a hazug eltakardás, hanem a betegség felfedése. A határozott életerőnek és belső felelősségnek jele, hogy annyian és annyi irányból megkísérelték ezeket a sebeket feltárni.

Ma szokás arról beszélni, hogy a kisebbségi sors miképpen bontja meg a nemzet belső, kulturális egységét a vízszintes síkban. Ezek a könyvek elénk tárják, hogy ez az egység a függőleges síkban még inkább meg van bomolva. Míg a mi kisebbségi társadalmunkban határozott nivellálódás állott be és különböző társadalmi rétegeink egymáshoz szükségeszerűen közelebb kerültek, addig Magyarországon mérhetetlen távolságok vannak vagyoni, művelődési és társadalmi téren magyarok és magyarok között. Ezeket a jelenségeket vizsgálva maga Székfü Gyula mondta ki, hogy a nép széles rétegeinek ez a földnélküli állapota „bármely napon életet adhat rég nem látott sötét hatalmaknak“.

A magyarságot környező népek között mindenütt hatalmas, államilag támogatott folyamatok indultak meg abban az irányban, hogy a nemzet tartalékait képező népi elem minél egészségesebb és megfelelőbb gazdasági és kulturális életfeltételek birtokába jusson. Ilyen környezetben annál súlyosabb a magyar falusi rétegek hallatlan nyomora. A Duna-medence népei között csak az maradhat meg, aki mindennél többet tesz népi létegelnek fölemelése, nemzetné szervezése terén.

E könyvekhez hasonló irás a mi kisebbségi népünk életéről még nem jelent meg. Azonban helyes lenne, ha mi is tanulmány tárgyává tennénk a mi népünk életét. Az bizonyos, hogy Erdélyben nem találunk hasonló állapotokat, mert itt nincsen meg az a nagy birtok, amely természetszerűleg szüli azt a külső és belső népi életet, amelyet ezek a könyvek ábrázolnak, de azért mi is megdöbbenő jeleket tudnánk felkutatni. Ezek a könyvek a tartalmasabb és szélesebb körű magyar életét küzdenek. Tulajdonképpen azt a mulasztást akarják behoztatni, amely Széchenyi igazi reformjainak elmaradása miatt következett be. Egyszóval társadalmibb, több embernek életlehetőségeket jelentő magyarságért küzdenek.

Igaz, hogy csak egyellen osztály kérdésével foglalkoznak, de mindig az egész nemzetre néznek és ennek a hárommillió szegény embernek a sorsát úgy tekintik, mint az egész nemzet legsúlyosabb kérdését.

Kisebbségi egyházunk számára abban látom e könyvek döntő jelentőségét, hogy határozott figyelmeztetést adnak népünk életének öntudatos tanulmányozására és minden irányú gondozására. Nagybirtokosaink, hivatalnok középosztályunk egyedei új helyzetünkben óriást veszítettek jelentőségükben. Ezt a tényt még nem öntudatosítottuk és máris városi iparos társadalmunk újabb vesztélyeiről kell beszélnünk. Nem feledhetjük, hogy mi népegyház vagyunk a szó legszorosabb értelmében véve. Ebből pedig az következik, hogy falusi népünket kell oda segítenünk, hogy közösségi életünkben maholnap ne csak mennyiségi, hanem szellemi minőségi értéket is jelentsen. Vajjon megláttuk-e, hogy falusi földmives véreinkre hárul mindinkább az a szerep, hogy a gyülekezeti életben, egyházmegyékben és kerületi vonatkozásokban is iránymutató magatartást tudjon tanusítani?

L. D.

A nő.

A dési ref. leányok összegyűjtve tartott, korunk nőproblémáival foglalkozó előadássorozatnak bevezető előadása.

A ma életviszonyait felforgató nagy eszmeáramlatok az élet legbensőségesebb keretei közé is behatoltak s ott is gyökeres felfordulást okozva, a problémáknak újabb tömkelegét zúdították reánk. Ezek az eszmék felforgatták a család békéjét, harcok színterére helyezték a gyermek bölcsőjét és a nő elé odaállították, legnagyobb problémaként, saját lelkivilágát.

A női lélekben teljes zűrzavart okozott az a tény, hogy ő önmaga problémájává vált. S a női lélekben támadt zűrzavar kiterjedt a társadalomra is, ott is teljes felfordulást és rendtelenséget teremtve.

Külső tényezők váltották ugyan ki ezt a lelki és társadalmi felfordulást, de azért a bajok orvoslását mégsem várhatjuk újabb külső tényezők közbejöttétől. Hanem csakis önmagunktól. Mi magunk kell, hogy szembenézzünk a kérdésekkel, rávilágítsunk a bajokra és mi magunk kell, hogy megkeressük a megoldás felé vezető utat.

Régen az élet külső körülményei is mások voltak, mint ma. Inkább kedveztek a nőnek. A lányok tanultak egy keveset, férjhezmentek s azután boldogan vagy boldogtalanul éltek a családi tűzhely biztonságának menedékében.

Ma már más a helyzet. Ma a leányoknak is sokat kell tanulni, azután a gazdasági nehézségek elszólják őket a családi tűzhelytől s a végén a legtöbben nem is tudnak férjhez menni. De nemcsak külső életformájuk változik meg. Különböző kívülről jövő irányzatok a nő lelkivilágát is átalakítják. Így vannak u. n. emancipált nők, modern lányok, régimódi lányok, kommunista nők. Az egyik, aki csupán a nő lélektani adottságait veszi tekintetbe, azt tartja, hogy egyedüli lehetőség az anyaságon keresztül találni meg az élet célját. A másik, aki csak a gazdasági élet új szempontjaira figyel, azt mondhatja, hogy a nőnek is éppen úgy kell dolgoznia és éppen úgy kell élnie, mint a férfinak.

Milyen elvek szerint induljon el a nő ma az életben, hogy olyan helyhez jusson, ami nem fosztja meg őt női méltóságától és lelkiségének megfelelő hivatást nyújt?

Hogy mi a magunk számára megoldhassuk ezt a problémát, előbb rá kell világítanunk a nő egyéni sajátosságaira és erejére.

Tagadhatatlan, hogy a női lélek valami különös egyéni erőt sugároz ki. Ennek az erőnek tulajdonítható, hogy a női egyéniség varázsa a költőket, írókat, festőket és szobrászokat minden időben alkotásra ihlette.

A nőnek külső ereje a testi szépség, lélektani adottsága a termékenység és lelkének ereje az érzelmi gazdagság. De ezek hárman együttvéve is eltörpülnek igazi nagy ereje, a szeretet mellett. A nőből kisugárzó erő: a magafeledő önzetlen szeretet.

A szeretet képezi világnézetének alapját s ebből fakadnak lelkének többi értékei. Ezért az alapvonása embertársaival szemben tanusított magatartásának a nagylelkűség, a türelem és a szolgáló alázatosság. A női ösztönben élő vallásos hit megérzi, hogy a kereszténységben is „a legmagasabb erő szolgáló szeretet formájában közeledik az emberhez. És megmutatja neki, hogy csak szolgáló formában juthat a magasságba.”

A nő cselekedeteit nem harckészség, nem akaratának tűzőn-vízen való keresztülvitele irányítja, hanem a bölcs engedékenység. Magafeledtében mindig inkább a másik érdekeit tartja szem előtt. Ezért válságos helyzetekben hamar feltalálja magát, ura tud lenni a helyzetnek, nehézkes elmékedésektől mentesen, bölcs belátással tud hirtelen határozni.

A nő munkájába is szeretetet visz be. A szubjektív egyéniség kikapcsolásával nem is bír jókedvűen dolgozni.

Éppen ezért nem a munka minősége a fontos előtte, hanem a munkához fűződő érzelmi vonatkozások. De ezért is tartalmaz számára a férfiak által sokszor lebecsült harisnyastoppolás vagy nagytakarítás sokkal több lelketművelő erőt, mint bármilyen tudományos foglalkozás. S éppen ezek a jelentéktelennek látszó, de tartalommal megtöltött munkák teszik őt hamaréretté az élet helyes megítélésére.

Eredményes munkát csak azon a téren tud kifejteni, ahol kézzelfogható esetekkel áll szemben. Elvont, az élettől távolálló eredményekért nem tud dolgozni. De az olyan tárgy munkákban, mint amilyen az ifjúság nevelése vagy pedig a társadalmi és erkölcsi segítségnyújtás, tökéletesen tölti be hivatását.

Ezek a sajátos erői a női léleknek és ezeket kell továbbfejlesztünk magunkban.

De az erőink mellett vannak gyengeségeink is, amik sokszor megátolják női egyéniségünknek a fentiek alapján való teljes kibontakozását. Ezek a gyegeségek bizonytalanná, határozatlanná teszik az életben a szereplésünket. És ezeknek a kiküszöbölésében csírázik tulajdonképpen a nőprobléma megoldásának a lehetősége is.

Mik ezek a gyengeségek?

A nő nem tudja irányítani az életét, hanem hagyja, hogy az élet irányítsa, dobálja őt.

Nem ismeri fel a lelkéből áradó szeretet erejét. Nem ennek a szeretetnek a kifejtésén keresztül keresi meg az életben a hivatását. S mert ilyenformán nincs határozott célja és hivatása, nem tud az életéért céltudatosan küzdeni.

Kényelmes ahhoz, hogy az életéért felelősséget vállaljon. Vissza fojtja az ébredő öntudatot csak azért, hogy ne kelljen felelősséget vállalnia. S az így támadó öntudat és önbizalom hiányában engedni idegen befolyások elhatalmasodását a lelkén. Külső, felületes jelszavak után fut. Ezek lassacskán elhallgattatják azt a belső finom hangot, amelyik a lelket az igazi nőiességet kiélő életforma felé irányítja.

Hallgatnak az anyagiasság kellemének megfelelő új irányzatra, amelyik a testet helyezi mindenek fölé. Amelyik mintegy erőszakkal öli meg a lelket és a lélek erejét, azt hirdelve, hogy csak az élhet egészséges, harmonikus életet, aki teljesen az élettani törvényekhez alkalmazkodik.

Nagy hajlamuk van a nőknek elhinni azt a téves felfogást is, hogy számukra az egyetlen lehetséges hivatás a férjhezmenetel. Ülnek otthon, ölbetett kézzel és várják a mesebeli királyfit. De ha a mesebeli királyfi nem jön el, hogy lábaik elé rakja kincsét és fele királyságát, akkor ismét tartalmatlanul elveszett egy élet. Mert az ilyen, királyfiváró tévlenségben nem gondol arra, hogy a férjhezmenésen kívül van még számtalan más hivatás, amin keresztül érvényesíthetné női lelkületének adottságait.

Igy keletkeznek a mai kor torz jelenségei: az önmagukkal meghasonlott nők, boldogtalan feleségek, köszívü démonok, vagy pedig léleknélküli lárvák, cigarettázó garçon-nők és magukkal tehetetlen örökgyermek.

Azért kell nekünk megismernünk lelki adottságainkat, hogy ezután öntudatosan fejleszthessük ezeket. Mert így lélekben erősekké válva az élet minden külső változásai között is szilárdsággal és nyugalommal tudjuk irányítani életünket a nekünk elrendelt hivatás felé.

Önmagunk nevelésében és általában a leánynevelésben a nő legsajátosabb tulajdonságait kell figyelembe venni és megszilárdítani. Tehát azokra a tulajdonságokra kell fektetni a súlyt, amelyek a férfi egyéniségétől megkülönböztetnek. Ez a lelki megkülönböztetés azonban nem fogja a nőt a férfi alárendeltjévé tenni. Sőt inkább ez emeli őt a férfival egyenlő magaslatra. De a munkamegosztás rendjében a nőnek más szerepet kell betölteni, mint a férfinek.

A férfi egyéniség sajátja az egyetemes világ felé forduló alkotó akarat. Tekintete a nagy távlatok és nagy lehetőségek átfogására irányul. Ő a kultúra harcosa és építője.

De a politikai tevékenységgel járó szenvedélyek és mindennapi érdekek elrabolják a férfitől a lelkiismeret nyugalma. Pedig a lelkiismeret nyugalma van hivatva fenntartani az emberiség magasabb javait.

A férfi rab, akinek a szenvedélyek leláncolva és megkötözve tartják a szeretetét.

Az öntudatra ébredt nő távol áll a férfi lázas tettvágyától, ideges tevékenységétől. Saját magát kiengesztelte és megtisztította a szenvedélyek tisztátalanságától. Mentese az ököllel küzdők lelkiismeretlenségétől. Kifinomult lelkiismeretének hangját követve, rendíthetetlen hűséggel kitart a legfelsőbb erkölcsi hatalom mellett. Nem lázadozik, hanem életét a gondviselésre bizza. Ez belső lelki nyugalmat és erőt ad neki. Ezzel hat a férfire és ezzel egészíti ki a férfi nyugtalan erőfeszítését.

Az élet külső dolgaiban a férfi ereje és vezetése nyújt védelmet és biztonságot a nőnek. Ezzel szemben az érzelmeiben gazdag nő kell, hogy lelkesítse a tett-erős társat, a férfit.

A kiegyensúlyozott és megérett női lélek tartja fenn azt a kultúrát, amit a férfi munkája verejtékével létre-

hoz. S a nő adja át továbbéptítés céljából az utána-jövőeknek.

Ez a nő hivatása és ennek a hivatásnak a teljesítését várja tőle a férfi is.

De vannak nők, akik elhítetik magukkal, hogy a férfiak lelkiállapota és helyzete kiváltságosabb a miénknél. Ezért utánozni próbálják a férfit, úgy külső megjelenésében, mint lelki megnyilvánulásaiban. Ez az utánzás azonban megfosztja a nőt belső lelki értékeitől, anélkül, hogy helyette új értéket oltana belé. És felforgatja a család és a társadalom békéjét.

A férfi a nőben mindig valami magasabbrendűt keres, saját lelkületének tisztultabb mását. S milyen kiábrándultan és iszonyodva fordulhat el a nőtől, amikor benne is ugyanazokat a gyengeségeket, nyugtalanságokat és visszataszító indulatokat találja, amiktől a szabadulást éppen nála kereste.

A férfiak utánzása által nyert életforma nem nyújt boldogságot. Sőt éppen eltérít arról az útról, amelyik női hivatásunk betöltésén keresztül az igazi boldogsághoz vezet el bennünket. S megfoszt legnagyobbságtól: a női méltóságtól. Pedig a női méltóság az erkölcsi hatalomnak a legököltelesebb módon való kifejezésre juttatása.

Ha most mindezek után össze akarjuk foglalni a mondottakat, ki kell emelnünk azt, hogy a női léleknek megvannak a különleges sajátos tulajdonságai és képességei. Ezek határozott értékeket képviselnek. Meg kell állapítanunk azt is, hogy tőlünk függ ezen értékek kifejlesztése vagy visszafejlesztése. Rajtunk múlik, hogy tudunk-e annyi szeretetet nyújtani a világnak, ami életünkön keresztül, mint amennyi Istentől reánk volt bízva.

Parádi Erzsébet.

KÉZ A KÉZBEN

**Az Ifjúsági Keresztyén Egyesület Szénior
Osztályának rovata.**

Rovatvezető: László Dezső.

Szénior konferenciánk előkészítő munkálatai folynak. A konferencia ifjúsági lelkigyakorlatainkkal együtt július elején Nagyenyeden vagy Csombordon lesz. Fő témánk a különböző egyházak ifjúsági munkáinak ismertetése. Részletes programunk idejében megjelenik.

Bányai Ferenc, dési s. lelkész, akit nemrégiben a dési gyülekezet rendes ifjúsági lelkészül hívott meg, eljegyezte Parádi Erzsikét, a dési ifjúsági munka egyik legértékesebb tagját. Isten áldását kérjük rájuk.

Babos Sándorék többször adtak hirt tengeri útkről. Jól vannak. Állomáshelyük nem Ashiho, hanem Hailung lesz.

László Dezsőék házasságát az Úr Ferenc-Aron nevű gyermekkel áldotta meg.

A szegedi evangélikus és református egyházközség presbiteriumai május 19-én közös értekezleten tárgyalják a reverzális kérdését. Elhatározták, hogy mindkét egyházközség a saját hivatalos felsőbbsege útján feliratban kéri a kormánytól a reverzális harc megszüntetését. Elhatározták, hogy azonos lépés megtételére felszólítják az összes magyarországi egyházközségeket, hogy így az utolsó kísérlet is megtörténjék protestáns részről a reverzális kérdés megoldására.

Irodalom és Művészet

Makkai Sándor: Holttenger.

Regény. Révai kiadás, Budapest. 1936.

Akik figyelemmel kísérik Makkai Sándor írói pályáját, nagy várakozással néztek újabb regénye elé. Már 1935-ben megjelent az Erdélyi Helikonban egy részlete ennek, az akkor már készen levő regénynek és ez a részlet azt mutatta, hogy Makkai Sándor református papi regényt készül írni. Rákosi: Elnémult harangok, Móricz: Fáklya, Szabó Dezső: Az elsodort falu, Szabó Pál: Papok, vasárnapok, Muraközy Gyula: Az ébredő föld c. újabb, ref. lelkipásztori életeteket felmutató regények után igazán kíváncsiak lehettünk, hogy Makkai lelkipásztori regénye miképpen fogja felmutatni a református lelkipásztori sorsot és életet. Az eddigi papi-regények mind megegyeztek abban és ezalól még a Muraközy nagy hittel megírt regénye sem egészen kivétel, hogy a lelkipásztori élet tragikus feszültségekkel és bukásokkal tele élet. Még senki sem tudta a modern református lelkipásztori életet a maga egészségében és erejében megrajzolni. Az újabb regények nyomán valószínűs köztudattá lett, hogy a református lelkipásztori élet mindig lehanyagló, elbukó vagy legalább is tragikus élet. Az íróknak nem elég nagyszerű téma egy egészséges, szakadatlan harcban álló és bukásai ellenére is győzelmeskedő, egészséges lelkipásztori élet megrajzolása. Makkai lelkipásztori alakja sem elégíti ezt a várakozást, amellyel egy újabb református lelkipásztori regény elé néztünk. Az ő hőse Dr. Katona László sem tud a faluval megbirkózni, noha nagy tudással, hősiessé elszántsággal és teljes öntudatossággal fog neki a faluban rá váró szolgálatnak. Katona, mint lelkipásztor a nagy tudományú, belmissziói munkákat megindító lelkipásztornak a típusa. Igéihirdetésével, pásztori munkájával, vallásitanításával, bibliaóráival meg tudja ragadni a falu lelkét, sőt ezen túlmenőleg a környék lelkipásztorai között is komoly munkába kezd: tudományos tanfolyamot, konferenciát rendez, baráti társaságba akarja őket megszervezni. Valóban megvan a regényben az új lelkipásztori típusnak a gyökere. A szomorú ebben a regényben is az, hogy a falu tudatlansága győző a lelkipásztor tudása és hősiessé szolgálata fölött, annak el kell menekülnie a faluból, hogy az abban való szolgálatot felcserélje a theologiai tanári állással. Így a Makkai lelkipásztori alakja sem ad megnyugtatóbb képet a lelkipásztori sorsot és szolgálatot illetően.

A regény igazi nagy értéke nem egy új lelkipásztori sors ábrázolásában, hanem a falu és falusi élet egészen új és rendkívüli rajzában tűnik elénk. Ebben a tekintetben Makkai lényegében túllépte a modern irodalmat és olyat alkotott, amelyhez fogható eddig nem adott senki. Előadásain sokszor kritizálta Makkai azokat, akik valamely irányzat, vagy dogmatikus világnézet zárt szempontjai szerint nézték a falut, önmagára, mint a falut ismerő lelkipásztorra hivatkozva mindig azt mondták, hogy a falu sokkal összetettebb, misztikusabb, kiismerhetetlenebb valóság, mint gondolnak azok, akik egykönnyen ráhúzzák a falut világnézetük kész kaptáfra. Makkainak ez a regénye határozottan és a leg-erősebb hitező erővel mutatja meg a falunak azt a képét, amely lényegesen ellentétben áll a falu egykori idealista ábrázolásával és a modern móriczsigmondi egyoldalú naturalizmussal. A falu lelke örökös ellentétek és ellentmondások között vergődik. Egyik oldalon meghatározza az ősi vallási gyökerekbe lenyúló és onnan táplálkozó babona, másfelől az Isten ígéjére való boldog fellélegzés. Egyfelől a falu maradisága, másfelől öntudatlan modernizálódása köti és oldja a falu életét. Kis emberek sokszáz, apró életére bomlik a falu és a következő percben mindennél erősebb egyéniségű közösségi nagyhatalommá merevül, amely egységes közvéleményt mutat és egységes magatartást követel. A

falukérdéssel foglalkozóknak igazán érdemes lenne részletesen is tanulmányozni Makkai falu-ábrázolását, mert végtelen sok új szempontot tud ezen a téren nyújtani.

A regény szerint ezzel a faluval nem tudott a tudós, belmisszionáló lelkipásztor megbirkózni. Ez a falu erősebb, mint a lelkipásztor szolgáló ereje. Ez a regény igazsága. Mi úgy látjuk, hogy vannak lelkipásztorok, akik ezzel a faluval szemben is felvannak szerelve a szolgálat erőivel. Az lenne egy igazi, nagy irodalmi szolgálat, ha azzal a teljes írói készséggel, ábrázoló erővel, amellyel Makkai rendelkezik, éppen ő maga írta meg ezt a lelkipásztori életet és szolgálatot.

A munka sílusa igazolja a régi megállapítást, hogy Makkai Sándor a magyar szépprózai irodalomban is a legelső helyen áll. Regénye lebilincselő előadás, feszítő gondolat-vezetése csak emelik a könyv értékét.

Makkai olyan lelkipásztori sorsot rajzolhatott meg, amilyent akart, ez az ő teljes írói szabadságában állott. Mi ismerve az ő lelkében élő igazi lelkipásztori típust, az egyházi életnek benne rejlő világos ismeretét és a neki adott hatalmas ábrázoló képességet, még mindig tőle várjuk azt a regényt, amelyben a győzedelmeskedni tudó lelkipásztori sors lényegében új ábrázolását és értelmezését kapjuk.

L. D.

Előfizetési felhívás.

Több oldalról jövő felhívásra kiadom újabb egyháztörténelmi dolgozataimat „*Akik kősziklára építettek*” címmel. A kötet 20, többnyire terjedelmes értekezést tartalmaz, melyek közül 10 még eddig nem jelent meg, a többi pedig annyiféle, hogy magam is alig tudtam némelyiket megszerezni. Ez utóbbiakat is újra átnézve, kijavítva bocsátom ismét a nyilvánosságra.

A könyv tartalmazza: a reformátorok életéből egy-egy aktuális. sokat vitatott kérdés tárgyalását: a *Heidelbergi Kátét, a háromszéki reformáció, a ref. népiskola, a legáció, a női szeretetmunka és a lelkesítő szövetség rövid történetét; a legújabb Bethlen-irodalom (Szekfű, Rugonfalvi, Makkai, Kristóf stb.), Alvinczi Péter üntös törekvései, Szenczi Molnár Albert, Árva Vay Kata és Kenessey Béla, mint belmisszionárius jellemzését; az 1658-i tatárjárás és a III. Károly alatti protestáns üldözés leírását; végül két elvi természetű dolgozat mellett az *abesszintai kereszténység* rajzát. Akik egyházeépítő tevékenységét folytatnák, munkájukban könyvemet felhasználhatják, akik pedig a kérdések felől további kutatásokat végeznek, adataim és irodalmi utalásaim nyomán ezt talán eredményesebben folytathatják.*

A könyv ára 130 Lei, mely akár utánvétellel, akár — lelkészeknél — a kongruából való levonás útján is fizethető. Terjedelme kb. 320 oldal lesz. — Könyvtári forgalomban magasabb lesz.

Szives üdvözlettel: *Dr. Nagy Géza* theol. tanár (Cluj, Ref. Theologia.)

Dr. Domján Elek sátoraljaújhegyi evangélikus lelkész, főesperest választották meg a tiszai evangélikus egyházkerület püspökévé dr. Geduly Henrik utódjául.

A Kálmán Szövetség *Balatonkenesén „pihenő napokat” tartott dr. Ravasz László és dr. Bernáth István vezetésével. A pihenő napon résztvevők megvitaták az időszerű egyházpolitikai és társadalmi kérdéseket. Három napig voltak együtt.*

Budapestre érkezett a magyar evangélikus lelkészek meghívására mintegy 100 finn és eszt lelkész, akik Mannermaa János finn és D. dr. Rahamägi eszt püspökök vezetésével május 22.-én megkezdtek tanácskozásukat — negyven év óta először, — a magyar evangélikus lelkész karral.

A finn evangélikusok száma 3,630,000, ezenkívül 6000 görög katolikus, 13 000 zsidó 30,000 felekezeten kívüli és pár ezer szektás él Finnországban. Az egész hitrendszerek a lutheri reformáción, a Kijelentésen nyugszik. Négy püspökségük van és felettük egy érsek áll, aki Helsinkiben székel.

H I R E I N K

Dr. Hámorszky Oszkár

Nagy részvét mellett temették el Szebenben e hó 1-én dr. Hámorszky Oszkárt. Hámorszky Oszkár Budapesten született 1869. február 11-én. 1901-ben került Fogarasra Zernestből s előbb mint körorvos, majd kórházi főorvos és vármegyei orvos humanitással és lelkesedéssel állott az egészségügyek élén. A háborúban mint ezredorvos mindvégig résztvett. Három ízben sebesült meg ez alatt. Nem egyszer hátán vitte be a kötözőbe a sebesült katonákat. Több háborús és polgári érdemrend tulajdonosa volt. A békekötés után lette a hűségesküti és továbbra is megmaradt állásában. Ez időtől kezdődően egyre több önzetlenséggel végezte orvosi teendőit. Különösen a szegények keresték fel rendelőjét, melyben nem egyszer a békekötés után lette a hűségesküti és továbbra is megmaradt állásában. Ez időtől kezdődően egyre több önzetlenséggel végezte orvosi teendőit. Különösen a szegények keresték fel rendelőjét, melyben nem egyszer a békekötés után lette a hűségesküti és továbbra is megmaradt állásában. Ez időtől kezdődően egyre több önzetlenséggel végezte orvosi teendőit. Különösen a szegények keresték fel rendelőjét, melyben nem egyszer a békekötés után lette a hűségesküti és továbbra is megmaradt állásában.

Nyugdíjba vonulása után nyugodni ment Szebenbe. A szeretet megható megnyilatkozása volt a fogarasiak részéről, hogy minden rendelkezésre álló szállító eszközzel nagy számban igyekeztek elmenni a temetésére. A gyászoló közönség nagyrésze fogarasiakból telt ki. Sirjánál dr. Jurca, vármegyei főorvos beszélt és nagy elismeréssel adózott az elhunyt erélyes és mindenkor szeretetteljes kötelességteljesítéséről, továbbá arról a szeretetről, mellyel kartársai mint az orvosszövetség elnökét körül vették. Fogarason egyidőben tartott gyászistentisztelet és harangok zúgása tett bizonyossá arról, hogy dr. Hámorszky Oszkár élete tartalmas, szolgálatban eltöltött élet volt, melynek emléke élni fog mindaddig, míg egy él azok közül, kik őt ismerték.

Járay Márton.

Balázs Ferenc halálára.

Balázs Ferenc, mészki unitárius lelkész május 22-én 36 éves korában tüdővészben meghalt. Csak most egy éve ismertettük *Rög alatt* c. könyvét, amelyben az erdélyi falu nevelésnek és falu fejlesztésnek egészen sajátos útjait mutatta meg. Vallási felfogásban mértőföldek választanak el minket tőle, de azért mégis meg kell róla emlékeznünk, mert egész élete és munkája világos jele és példája annak, hogy miképpen kell a mai kisebbségi sorsban egészséges, minden irányú népnevelői munkát végezni. Legfontosabb gondolatai ezen a téren a következők: A falut a maga falu mivoltában kell nézni, a művelődési munkákkal nem kell a falura idegen műveltséget rá akasztani, hanem a modern kultúra eredményeinek oda tárásával a falut sajátos kulturája öntudatos továbbfejlesztésére kell segíteni. Magának a falunak is alkalmat kell adni, hogy a kulturális munkában tevőlegesen részt vegyen. A falut minden irányban nevelni kell, de sohasem egymagában, hanem vidékével és központi városával együtt, hogy egy-egy ilyen tömböt lehessen az új kisebbségi szervezkedés alapsejtrendszerének tekinteni. Balázs Ferenc mélyen

magyar és szélesen világműveltségű ember volt. Vallásáról csak annyit, hogy az a tipikus modern unitarizmus, mert míg a mai, igen gyakran vele szemben álló unitarizmus nem más, mint a mult század szabadelvű szellemi irányzata, humanizmusa legértékesebb eredményeinek konzerválása, addig Balázs Ferenc az emberi fejlődés mai fokának legértékesebb, a hagyományos liberálizmussal sok ponton szemben álló gondolatait és gondolat rendszerét sajátos egyéni átélés által tette a maga vallásos meggyőződése tárgyává és szolgálata rugójává. Az erdélyi kisebbségi magyarság egyik legértékesebb és legeredetibb fiatal erejét vesztette el benne.

L. D.

Protestáns királykoronázás.

Kevesen szoktak arra gondolni, amikor a világ legnagyobb birodalmának, a brit birodalomnak, nagy koronázási ünnepségről írnak a lapok, hogy ennek a birodalomnak a politikai életében milyen lenyeges szerepe van annak, hogy az állam egyháza protestáns egyház. Az állami élet protestáns vonatkozásai természetesen természetesen látszólag meg egy olyan fontos eseményről, amelyen a koronázás is volt. Knight György, a budapesti skót misszió tulkése a Református Élet hasábjain mutatott rá az angol koronázás protestáns elemeire. Ennek a kiváló szakértőnek a cikke nyomán mutatjuk itt be az angol koronázás protestáns elemeit.

A koronázás vallásos karaktere mindenekelőtt kifejezést nyer a koronázás helyében. Nem a tudomány valamely csarnoka, az oxfordi vagy a cambridgei egyetem, sem nem a kormányzds helye: a parlament, viselje bár „a parlamentek atyja” nevet, nem a huszadik század haladásával és tudományával kapcsolatos bármely intézet, — hanem a westminsteri abbey. Az a csarnok, ahol ezer szál fűzi a multhoz a brit ember lelkét, az a hely, amely a legszentebb minden brit számára az egész földkerekségen — a nemzeti Imádság Háza.

A koronázási szertartás alatt a király megcsókolja Isten szent könyvét. Kétségtelenül ünnepélyes kinyilatkoztatása ez annak, Isten és emberek előtt, hogy a király Istent tekintli bírójának és tanujának, ahogy megesküszik arra, hogy hű lesz koronázást fogadalmához. Az a szokás, hogy a király aláírja az esküit, az ótestamentumból van véve, ahol Jósias „költést tón az Úr előtt, hogy Ő az Urat akarja követni és az Ő parancsolatait, bizonyágtételeit és rendelkezéit teljes szívből és lélekből megőrizni és beteljesíteni a szövetség beszédeit, amelyek megvannak írva abban a könyvben”. Megint csak egyedül az ótestamentumból vehették az olajjal felkenés szertartását. Amidőn Chamberlain lord megéri a királyt egy pár sarkantyúval, ez utalás a szol-tátró szavaira: „ékességében haladj (lovagolj) diadallal az igazságért, a szelidségért és jogért”. Amikor két kardot függeszt red a király övére, az egyik a világi igazságszolgáltatás, a másik a lelki igazságszolgáltatás kardja. Az utóbbi az ótestamentum szavaira vonatkozik: „kösd derekadra kardodat, vitéz! Dicsőséggedet és ékességgedet”. Amikor a ténynek szimbóluma ez, hogy csak Krisztus igazságának palástját hordva töltheti be egy király méltóképpen fejedelmi kötelességeit.

A koronázó templomban cill egy kereszt és a kereszt alá egy golyó van helyezve. Ezt a golyót átnyújtják a királynak szertartás közben, hogy emlékezzék red, hogy az egész világhkereksége Krisztus keresztje alatt áll s hogy az egész világ Krisztus birodalma alá tartozik. Amikor felolvassák az évszámot „ezerkilencszázharminché”, ez azt mutatja, hogy földi királyok uralkodásai a Mennyei Király születésétől számítatnak.

A gyűrű, amelyet a király átvesz, pecsétygyűrű arra, hogy a király gyakorolja az isteni könyörület cselekedeteit. A királyi pálcát és a Galambpálcát a király kezébe adják emlékeztetőül, hogy ő az uralkodásra Istentől nyer engedélyt s ezt Istentől jövő parancsként nyeri, hogy éppen ezért minden alattvaló hűséges engedelmes-séggel tartozik a királynak, emlékezzve a szavakra „az Istent féljétek, a királyt tiszteljétek”.

Mindezek közül a szokások közül legjellemzőbb maga a megkoronázás. A királyt nem világi méltóság koronázza meg, nem a lord kancellár, nem a miniszterelnök vagy valamely állami hivatalnok, hanem Krisztus szolgálója, a Canterbury érsek. És a kórus szavai, amelyek közvetlenül azután hangzanak fel, ahogy a koronát redhelyezik a király fejére, nem pusztán világi vagy emberi örömkidáltás, hanem Isten igéjéből vett szavak: „Erősítsd meg magad és légy férfiú. És őrizz meg az Urnak, a te Istenednek őrizetét, hogy az Ő útain járj”. Azonnal, ahogy redhelyezték a koronát a király fejére, a canterbury érsek egy Bibliával ajándékozza meg a királyt, ezekkel a szavakkal: „Kegyes királyunk mi megajándékozunk téged ezzel a könyvvel, a legértékesebb dologgal, amit ez a világ nyujthat. Ime itt van a bölcsesség, ez a királyi törvény, ezek Isten élő kijelentései.”

A koronázás teljes egészében, elejétől a végéig valóságos szertartás. Jóllehet ugyanakkor csodálatosan szép világi pompa is és gyönyörű látványosság a koronázás, mégis elsősorban nem más az, mint az egész nemzet térdröhullása Isten trónja előtt, melyben elismeri, hogy „általá uralkodnak a királyok és osztanak igazságot a fejedelmek”, hogy Isten törvénye az alapja minden földi nagyságnak és hogy „az, aki uralkodik az emberek felett, legyen igazságos, Isten féltelmével uralkodván”.

Az Evangélikus Élet című egyházi lapban megjelent Raffay Sándor püspök Németország vallási ügyei című cikke. A feltűnően érdekes cikkét így kezdi a püspök: „Húsvétkor interjú jelent meg tőlem. Ebben néhány hozzám intézett kérdésre elmondtam egyéni véleményemet. Abban a hitben tettem azt, hogy a közérdekű kérdések dolgában nekem is megvan az az egyéni jogom, hogy nyilvánítsam rólok véleményemet. Nyilatkozatom egyes kiszakított részeit a Vatikán hivatalos lapján kívül több németországi és osztrák lap is közölte és a maga elgondolása szerint értelmezte. Ebből kifolyólag külföldről több levelet kaptam, amelyek némelyike egyenesen kérdőre von, hogyan azonosíthatom magamat a római pápa kijelentéseivel, miért ártom bele magamat más ország belső ügyeibe és miért nem szerzek pontosabb információkat”. Idézi ezután a püspök több egyházi férfiúnak a pápai enciklikáról való állást foglalását. Hangoztatja, hogy az ő véleménye is az, hogy a pápának az egyházellenes politikáról mondott szavait minden keresztyén ember aláírhatja. Megismétli ezt a kijelentését: „Nem volnánk protestánsok, ha nem azonosítanánk magunkat a katolikus egyház fejének szavaival, amelyekben hívei nevében a vallás gyakorlása, a hit értelmében való élet, a felekezeti szempontok szerint való nevelés számára kér jogvédelmet és szabadságot”. A továbbiakban ír a püspök a németországi egyházellenes intézkedésekről, megemlékszik arról, hogy Németországban „egy világi úr” kijelentette, hogy nem vehetnékje van, ha keresztyénségről hall beszélni és holmi új isteni kijelentést emlegetett. De azért még ma is miniszter ez az úr. Dibelius józan, férfias és evangéliumi nyilatkozatát olvasva is nagyon sajnálatos képet kapunk — írja Raffay Sándor — a németországi viszonyokról. Így folytatja ezután: „Hogy Németország meg akarja tagadni a keresztyénséget egy olyan eszmearámlat alapján, melynek egyik ága a fékevesztett antiszemitizmus, a másik ága pedig a tiszteletreméltó nemzeti eszméből kifattyazott pogánykógás: ha ezeket valaki szóváteszi, azzal még nem követ el vétéséget a különben nagy és tiszteletreméltó német nemzet ellen. Mert bizony mindez siratni való jelenség. És nem is egyedül a német nemzet belügye, hanem minden hívő keresztyén, de különösen minden evangélikus ember szívügye. Azt hiszem, szabad megsiratni azt a német népet, amelyet a civilizáció és a kultúra, a tudomány és az evangélium népei élén láttunk vezérkedni és amelyet magunk is szívesen követtünk. Hiszen még a gondolata is irtózatos, hogy Európa kellős közepén, a huszadik században megeshetik egy többségében evangéliumi néppel, hogy akár csak részeiben és töredékeiben is visszasüllyedjen a pogányságba és elforduljon a Krisztus világmegváltó fenséges gondolatvilágától. Ami

pedig az én személyes álláspontomat illeti, idézem legutóbbi cikkem e pár mondatát: „Németországgal szemben azt a hitet tápláljuk, hogy a német nép lelkéből nem lehet kiirtani a keresztyénséget. Bizunk megtérésében, mert lehetetlennek tartjuk, hogy a német népet el lehessen szakítani Krisztustól és az Ő evangéliumától”.

Az angol királyokat történeli erős szálak fűzik hozzá a Bibliához. Nagy Alfréd király (849—901) — ezer évvel ezelőtt — hozzáfogott a Biblia fordításához. Azt akarta, hogy az Isten Igéjét a népe olvassa. Ma is megmaradt a füzparancsolat az ő fordításában. 1539 ben VIII. Henrik „a Biblia szabad használatát megengedte a mi angol anyanyelvünkön”. 1541 ben minden egyházközségnek be kellett szerezni egy Bibliát. I. Jakab alatt 47 tudós fogott hozzá a a biblia új fordításához. A fordítók kijelentették „nem arra gondoltunk, hogy új fordítást csináljunk, hanem hogy egy jó fordítást jobbá tegyünk”. A Biblia mindig megmaradt Anglia nagyságának az alapja.

A XIX. században több körülmény is közrejátszott, hogy a Bibliát az élet alapjává tegyék. Wesley János evangéliumi ébredési mozgalma, azután a Vasárnapi Iskolai mozgalom gyors terjedése, a Brit és Külföldi Bibliai Társaság munkája mind a Szentírás felé irányozták a figyelmet. A Brit és Külföldi Bibliaterjesztő Társaságot III. György király idejében alapították. A király kijelentette, hogy az a kívánsága: ne legyen egyetlenegy kunyhó sem az országban Biblia nélkül, egyetlen gyermek sem, aki ne olvassná azt.

A híres Victoria korszak alatt a nagy Victoria királyné idejében a Biblia különösképpen megtalálta útját minden hajlékba és az angol nép életében szinte páratlanul álló szerepet játszott. Ez volt a nagy prédikátorok ideje Angliában, a templomlátogatások, a vasárnap megszentelésének a kora. Amint egy angol író mondja: történetünk egyetlen idejében sem volt a Biblia annyira lámpásunk és világosságunk, mint ebben az időben.

V. György elmondotta egyszer, hogy Alexandra királyné, az édesanyja kérésére mint kis gyermek megszokta a bibliaolvasást. Mindennap egy fejezetet olvasott el a Bibliából és ezt a szokást élete végéig megtartotta.

Talán egy uralkodóház sem volt annyira összefüvve a Szentírással, mint épen az angol. Véres és sötét történelem vihara zúgott át az elmúlt századokon is, de a Bibliát egyik nemzedék a másiknak adta. Ez is oka annak, hogy uralkodóház és nép a szolgálat világánál megtalálták egymást.

A bázeli misszió évi ünnepélye alkalmával egyik szónok elmesélte, hogy egy gazdag angol herceg évente 20.000 márkával segívezi a missziót s beszédét e szavakkal fejezte be: „Amíg ilyen hercegek vannak, addig a misszió ügye nem szenved szükségét.” Erre egy másik szónok állott fel és elbeszélte, hogy a missziói pénztároshoz egy szegény ember állított be s átadott neki 100 márka missziói adományt. A pénztáros kérdésére,

hogy miféle szövetségtől való ez az adomány, azt válaszolta, hogy nem szövetségtől, hanem személyesen tőle való ez az összeg. „Kicsoda maga tulajdonképpen? — kérdezte a pénztáros. „A waldheimi kecskepásztor“, volt a felelet. A 100 márka évi fizetését képezte, amelyet, mivel megélhetése egyébként biztosítva volt, egészében a misszióra adott. A szónok elbeszélését e szavakkal végezte: „Amíg ilyen kecskepásztorok lesznek, addig a misszió ügye nem szenved szükségét“.

Hunedoara—Vajdahunyad református egyházközség, — melynek hívei állandóan apadó és változó létszámu, — élniakarását igazolta akkor, amidőn a Koncz családnak, Bethlen Gábor által adományozott régi házastelkét a családtól kultúrház céljaira megvásárolta. A vételárat belső kölcsön útján határozta a presbiterium összehozni.

Az amerikai egyetemi hallgatók egyesülete egyhangúlag elhatározta, hogy 24 órán keresztül éhségsztrájkot tartanak, hogy az így megtakarított pénzt a világbéke mozgalmára fordítsák. Ebben az éhségsztrájkban cca egymillió amerikai diák vesz részt.

Sziriában Eben Ezer néven Monnier Adrien dr. evangéliumi orvosi missziót alapított, mely csupán önkéntes adományokból tartja fenn magát. 1935 júniusától 1936 júniusáig 14.012 beteg részesült orvosi kezelésben a nevezett missziói aleppói kórházában.

Indiában a kasztonkiüliek (páriák) közül legutóbb két és félmillió lélek egyöntetűen elhatározta, hogy belép a keresztyén egyházba.

Németországban zsidó nem kaphat többé doktori címet. Ilyen értelmű rendeletet adott ki Rust birodalmi közoktatásügyi miniszter. Hitler kancellár helyettesével, a birodalmi belügyminiszterrel és a külügyminisztériummal való egyetértésben elrendeli a birodalmi közoktatásügyi miniszter, hogy német állampolgárságú zsidó németországi egyetemen nem tehet többé doktori vizsgát. A német állampolgárságú zsidók doktori okleveleit nem szabad többé megújítani. Azok a német állampolgárok, akik a régebbi meghatározások értelmében keverékszsidóknak tekintendők, doktorrá avathatók, de kétes esetekben a miniszter döntését kell kérni.

Abessziniában a róm. kath. egyház nagy erővel kezdte meg a missziói munkát és a szalézianus és kapucinus szerzeteseket bízta meg az úttörő munkával. A szerzetesek elég nagy anyagi erővel rendelkeznek, mert mindenütt iskolákat és kórházakat állítanak fel. Szigorúan kerülnek mindent, ami azt a látszatot kelthetné, hogy erőszakkal akarják az etióp népet meghódítani, mert az olaszok ígéretet tettek, hogy kormányzásuk alatt teljes vallásszabadságot adnak a népnek. Ez persze lehetőséget ad arra, hogy a protestáns missziók is újból elkezdjék a munkát, mely eddig politikai okokból szünetelt. Az Abessziniában működő evangélikus Szudán Belföldi Misszió, mely helvenőt az Egyesült Államokból való és kanadai misszionáriussal dolgozik, engedélyt kapott arra, hogy munkáját folytathassa.

A nemzetek szövetségének van egy külön bizottsága, amely a naptár megreformálásának kérdésével foglalkozik. Ez a bizottság már évek hosszú sora óta készíti a különböző reformterveket. A legnagyobb gondot, — és ez teszi a kérdést különösen aktuálissá — a folyton változó húsvét okozza. Március 22 és április 25-ike közé eshetik a húsvét, ami állandóan felforgatja az egész gazdasági életet. Régtóta felmerült tehát a gondolat, hogy egy bizonyos napra rögzítsék meg a húsvétot és az összes változó ünnepeket. Ezért vetődött fel amerikai részről egy olyan tervezet, amely az esztendő 13 négyhetes hónapra osztja. Előnye, hogy minden hónap 28 napból áll, pontosan négy hétre oszlik. Előnye, tizenötödike mindig ugyanarra a napra, mondjuk vasárnapra esik. Ullimó mindig szombaton van. Az egész ipari és gazdasági élet, amely úgyszólván a héthez, mint a hónaphoz igazodik, a hét szempontjából „kerek“ számokkal dolgozhat.

Az új rendszerben a húsvétot és a többi mozgó ünnepet is meg lehet rögzíteni. Húsvét mindig április

második vasárnapja, április 8-a lenne. Magát a tizenharmadik hónapot az év közepén, június és július között alkarták elhelyezni: Sol (nap) néven. Természetesen egy főlöseleges 365., szököévbén pedig egy 366. nap is adódik. Ez a két nap: újév napja és szökönap lett volna. A hét egyik napjára sem estek volna, számuk nem lett volna és semmelyik hónaphoz sem tartoztak volna. Az 1933 előtti években igen hangos volt a világsajtó ettől a tervtől, tekintettel arra, hogy 1933-ban lehetett volna igen kiűnően megvalósítani, mert ebben az évben esett január elseje vasárnapra. Érdekes, hogy míg a katolikus egyház nem zárkózott el a húsvét megrögzítésétől, zsidó egyházi körökben emelték a legnagyobb kifogást a terv ellen, azzal érvelve, hogy így a zsidó szombat minden évben más és más napra esne.

Pár éven át szüneteltek a reformtervek hírei, más súlyosabb problémákkal volt elfoglalva a népszövetség. Hogy most újból felmerül a hír, annak nemcsak a húsvét az oka, hanem, hogy közeledik 1939. Az az esztendő, amikor ismét vasárnapra fog esni január elseje. A népszövetség újabb naptárreform-tervet lánssziroz. Azonban a 13 hónaposnál lényegesen rosszabbat. Azon minden hátrányával, minden előnye nélkül.

Az új terv sokkal konzervatívabb az eddigiénél. Meghagyja a 12 hónapos beosztást. Az évet négy negyedre osztja fel. Minden negyed 91 napból áll. A negyedek első hónapjai: január, április, július és október 31 naposak, a többi 30 napos. E négy hónap első napjai vasárnapra kezdődnek, de már a második és harmadik hónap nem. Elmarad tehát az az előny, hogy minden dátum mindig ugyanarra a napra esik, hogy harmadika mindig kedd, 25-ike mindig csütörtök, mint az a 13 hónapos esztendőnél van. Elmarad az a vitathatatlan gazdasági haszon, hogy az emberek 12-szer helyett 13-szor kapnak fizetést egy évben. Viszont megmarad az a hátrány, hogy be kell iktatni egy újévnapot és egy szökönapot, ami sehová se tartozik. Mert 4×91 éppen úgy 364, mint 13×28 . Mennyivel logikusabb, természetesebb a 13 hónapos esztendő, mint ez az erőszakolt, torz megoldás. Akkor már inkább maradjon a mai káosz. Mert semmi értelme, hogy az egyik, már megszokott évezredes káosz helyett egy másikat iktassunk be.

Végezredményben azonban különösebb aggodalomra nincs ok, mert a népszövetség tagállamai miért éppen ebben a kérdésben értenének egyet? Egy darabig vitatkozni fognak a kérdéssről, amely aztán lassanként elveszti aktualitását. Legközelebb ismét csak 1950-ben fognak beszélni róla.

Akkor kezdődik ugyanis az esztendő ismét vasárnapra.

A domborvári református Nőegylet Budapest, falusi hittestvéreink részére, — akik oda ügyes-bajos dolgalk elintézésére, avagy gyógykezelésükre mennek fel, — megfelelő otthon létesítése céljából szeretetvendégségek bevételeinek bizonyos hányadát felajánlotta és hasonló megmozdulásra kérték fel a tarsegházi alakulatokat is.

Huszonötésztendő's zarándokút Indiából Mekkába. Szubhán Áhmed patnai (India) mohamedán gyalog zarándokol Mekkába és megfogadta, hogy minden ötödik lépésnél megáll, leborul és imáival dicsőítj Allah nevét, Egész útipodgyásza egy imaszönyeg. Zarándokútja, számítása szerint, egy negyedszázadig fog tartani és reméli. hogy 1961-ben Mekkába érkezik.

A Távol-Keletről hazatért A. S. Hooper őrnagy mondotta el, hogy amikor a független mongóliát megtámadták a japán seregek, a mongol haderő légi osztagai szovjetgyárakban előállított gázzal árasztották el a japán előhadat. A sárga frontharcosok eszméletlenül terültek el, holtaknak látszottak. Néhány óra múlva azonban magukhoz tértek, egészségesen tápaszkodtak fel. Epen — de megbélyegzette. A gáz nem tett kárt bennük, de bőrüket méregzöldre festette. Semmiféle sikkal, semmiféle gyógykezelés nem adja vissza többé ősi sárgaságukat.

A gázvarázslat megváltoztatott katonák most vesztegár alatt állnak a japán—mongol határon. A had-

vezetőség nem ereszi haza őket, félnek, hogy a gáz-roham „jövátéhetetlen” pacifista propagandát fejt ki: félnek, hogy az otthoniakat végleg elriasztja a háborútól a hadviseltek megzöldülése.

Eddig a történet, amely Jókai „ichor-puskájának” emléket idézi fel. Ez, a „jövő század regényének” fegyvere, lövedékével éppen úgy nem tett kárt az ellenségben, mint a mongol „zöld gáz”. Az ichorlövedék által eltalált katonák nem haltak meg, még csak nyomorékká sem lettek, csupán szörnyű viszketés kínozza őket. Az egész hadsereg vakaródzott, harcképtelenné lett és ami még rosszabb — nevetségessé. Nem elképzelhetetlen, hogy a tömeg nevetni fog a megzöldült japánokon is és a hazatérők gászvitézek lesznek, mert nem diadallal tértek vissza s még csak el sem estek a csatamezőn.

„Egyén, közösség, nemzet” címmel tartott dr. Ravasz László püspök előadást Mezőtúron. Megmutatta a középkori közösségi rendet, végigvitte hallgatóit az újkor nagy felszabadító mozgalmain, odaállította a közösség és az egyén történelmi harcát a hallgatók elé. „Két ígéret, két illúzió és két kiábrándulás között vergődik a mai ember: az egyik elnyeli a közösséget és az egyéniséget teszi céllá; a másiknak célja maga a közösség és elnyeli az egyéniséget. A megoldás az, hogy sem az egyéniség, sem a közösség nem öncél, hanem mind a kettő eszköz. Nem az a végső célom, hogy egyéniség legyek, nem én vagyok a világ törvényadója. A család is útmutat önmagán, fészek, amelyből a jövőnd madarai szárnyalnak elő. A nemzet sem öncél. Nincsen örökkévaló nemzet, mint ahogy sem a földgömb, sem a naprendszer, sem a csillagvilág nem örökkévaló. A kérdés megoldása ott van, hogy a létnek, a világnak egyetlen célja Isten. Az egyéniség, a család, a nemzet nem tudja külön-külön szolgálni Isten dicsőségét csak egymás szolgálata révén képes arra. Egyéniség azért van, hogy a közösségnek szolgáljon. Család azért van, hogy a nő szívből anyaszív legyen, hogy a gyermek lásson apát, anyát, azokon keresztül hagyomány, történelem, ihletés érkezzék hozzá, két vadidegen ember összekerüljön és a szeretetnek különös acéltörvénye által egymásra nézve legyen a legnagyobb ajándék, barát, segítség. Nemzet nem azért van, hogy a népek egymást gyilkolják, hanem, hogy legyen nemzeti nyelv, nemzeti lélek, nemzeti szenvedély, sors és tragikum. Ha kell százezer ifjúnak csorodul ki a vére, hogy kurucnóták sirjanak végig a földön, hogy a hősiességnek, önfeláldozásnak ismeretlen szépsége és ragyogása szikrázzék fel berkeken és mezőkön. Azért van tehát nemzet, hogy önmagát múlja felül az emberi lélek. Olyan dicsőséget, nagyságot hozzon a világra, amely nemzet nélkül eigondolhatatlan volna. Isten dicsőségének szolgálata pedig Jézus Krisztuson keresztül történhetik. Egyén, család, nemzet és az emberiség csak Krisztusban tud kiteljesedni. „Ő az egyetlen megoldás.”

A legújabb német probléma: hogyan lehet papírral takarékoskodni? A hivatalos és félhivatalos szervek már régebb idő óta arra biztatják a közönséget, hogy ne tékozzolja el a szemetesládá tartalmát, amelyben sok kincs rejtőzik. Most azon törik a fejüket, hogyan

lehet a papírrongyot úgy megtisztítani, hogy — tiszta papír váljék belőle. Ennek legfőbb akadálya eddig az volt, hogy a papírhulladékok legnagyobb része újság és könyv, amelyből a nyomdafestéket nem lehet kimosni, tehát legfőképpen csak szürkés papírra lehet azt átgýártani. A nyomdafesték alapszínét ugyanis a korom adja, amelyet eddig nem sikerült semmiféle úton eltávolítani. Mint a Vegyi Ipar legújabb számából értesülünk, a németek most ahhoz a már régebben javasolt eszközhöz akarnak nyúlni, hogy az újságot nem korom, hanem valamely más festékkel nyomják, amely a papírról leoldható, vagy vegyileg szinteleníthető.

Mohamed medínai sirja mellett van egy üres sír Jézus számára. Azt tartják ugyanis a mohamedánok, hogy Jézus nem halt meg, hanem csodálatos módon megmenekült a keresztről, helyette Júdás került a keresztre. Hisznek abban, hogy másodszor is vissza fog jönni a földre, megharcol az Antikrisztussal, majd 40 év múlva meghal s akkor Mohamed mellé fogják temetni.

Oroszországban nagy divatja lett a spanyol neveknek. Moszkvai kommunista körökben a most született gyermekek spanyol neveket kapnak. A legutóbbi napokban ötszáz leánysecsemő kapta s Dolores nevet, Dolores la Passionara, a híres spanyol kommunista nő vezér tiszteletére. Jose Diaz spanyol kommunista vezér tiszteletére ezer fiú a Jose nevet kapta.

Kevesen tudják, hogy a Finn öböl déli partján lakó, a magyarsággal rokonságban levő és 1,200.000 lelket számláló észtek 700 éves küzdelmet folytattak fennmaradásukért. A középkor folyamán Dánia, majd a német lovagrend alattvalói voltak. 1561—1710-ig Svédországhoz tartoztak, végül orosz fennhatóság alá kerültek és 1918—21-ig tartó szabadságharcukban vívták ki maguknak állami függetlenségüket. Lakosaiból körülbelül 900.000 evangélikus, 200.000 görög katolikus, 3000 róm. kath. és a többi zsidó és szektás. A finnekkel egyetemben a pozitív theológia álláspontján állnak.

hogy Dublinban közzétették — az amerikai spanyol származású — De Valera ir miniszterelnök által készített ir szabadállam új alkotmány tervezetét. Ez az alkotmány nyílt szakítást jelent az angol birodalommal. Írország ezek szerint ERIN néven független köztársaság lesz. Ezzel a ténnyel az 1169-ben kezdődött szigetország függetlenségi harca, ha nem is nyugvó pontra, de a legnagyobb fordulóponthoz ért.

hogy a svájci szövetségi tanács törvényjavaslatot fogadott el és ebben a francia, német és olasz nyelv után, negyedik hivatalos nyelv gyanánt elrendelte Svájcban a reto-román nyelv általános használatát.

Svájcban mindössze husz-harmincezer reto-román él, nagyrészt a havasi falvakban laknak és állattenyésztéssel foglalkoznak. A mai időkben különösen példamutató Svájcban az a méltányos és emberies eljárása, hogy ennek a kis néptörödékeknek is elismeri az anyanyelvhez való szent jogát.

hogy úgy az első világhiállítás 1851-ben, mint a második 1862-ben Londonban rendezték. Ezeket követte 1867-ben a párisi, 1873-ban a bécsi és 1876-ban a filadelfiai. A világhiállítások sorrendjében újra Páris következett 1878-ban és most 1937-ben. New-York 1939-ben rendez egy világhiállítás „A holnap világa” címen. Tokió 1940-ben rendez egyet az olimpiással kapcsolatban. 1941-ben pedig Róma rendezi meg a maga imperialis kiállítását.

Szerkesztésért felelős: DR. TAVASZY SÁNDOR.

„Grafica” könyvnyomda. Cluj, Calea Marechal Foch 38